

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

Disp. LI. De Vbi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

positis aliis quæ de numero & distinctione prædicamentorum, & de constitutione huius prædicamenti dicta sunt.

XXV.
Quæ genera & species habent prædicamentum Quando.

Atque ex his facile expediuntur cætera, quæ de prædicamento desiderari possunt. Nimirum quæ genera, vel species habeat hoc. n. patet ex iis, quæ de distinctione durationum dicta sunt. Item in quo sit subiecto, & quam denominationem vel effectum ei tribuat, & alia similia, quæ inter disputandum de durationibus tacta sunt. De proprietatibus vero huius prædicamenti nihil addendum occurrit. Solent quidem prædicamento Quando attribui illæ duæ proprietates negatiuæ, quæ sunt non habere contrarium & non suscipere magis & minus, quæ sunt veræ intellectus de propria contrarietate, & immediata ac per se, & de magis & minus secundum intentionem, nam secundum extensionem clarum est, tempus, & consequenter etiam Quando, recipere magis & minus: sic enim vere dicitur vna res magis durare, quam alia, & inter præteritum & futurum est quædam repugnantia, sed non propria contrarietas, sed magis potest ad contradictionem accedere. Hæ igitur proprietates etiam possunt durationi in communi attribui: neque occurrunt aliæ, quæ illi vt sic conueniant. Diuersis autem durationibus variæ proprietates attribui possunt, vt esse indiuisibilem, vel diuisibilem, simplicem vel compositam, iuxta ea, quæ de distinctione durationum tradita sunt.

DISPUTATIO LI.

De Vbi.

Post accidentia omnino intrinseca censetur Vbi aut locus proxime conuenire substantiis vel quibuscunque rebus existentibus: vnde etiam à Philosophis moralibus numerantur circumstantia Vbi inter eas quæ humanis actibus accedere solent, sicut numeratur etiam quædam & alia similia. Post aliorum ergo prædicamentorum considerationem, conuenienti ordine sequitur hæc disputatio de Vbi, in qua non erit necessarium inquirere an sit, quia nihil est notius, sed tria sunt quæ difficultatem præcipuam habent, quid nimirum Vbi sit, & quomodo ad locum comparetur, & quibus rebus proprie conueniat hoc Vbi prædicamentale, de quo agimus: ex quo etiam constabit quod duplex sit, & consequenter quomodo prædicamentum hoc sit coordinandum, ac tandem, quæ proprietates illi attribui possint.

SECTIO I.

An Vbi sit aliquid extrinsecum, vel intrinsecum corpori, quod alicubi esse dicitur, & quidnam illud sit.

Vanis Vbi non limitetur ad solas res quantas & corporeas, vt infra dicam, tamen quia res corporeales notiores nobis sunt, in eis rationem eius explicabimus, quam postea facile erit per proportionem seu abstractionem ad res alias applicare. Quia vero in omni prædicamento accidentis tria possunt considerari, scilicet abstractum, quod se habet vt forma & subiectum quod tali forma afficitur, & concretum seu compositum inde resultans. vt essentia huius prædicamenti exacte cognoscatur, hæc omnia explicanda erunt. Et quod ad subiectum spectat, quoniam iam supposuimus locuturos nos de rebus corporeis, constat subiectum ipsius Vbi, esse ipsum corpus quantum, quod alicubi esse dicitur: explicandum ergo est, quid sit illud abstractum, & forma seu quasi forma, à quo corpus dicitur hic vel

illic esse, & quomodo ad subiectum ipsum comparetur, & ab illo distinguatur: & ideo facile constabit quale sit concretum, quod ex his coalescit.

Prima sententia refertur.

In hac ergo res, vel potius quatuor inuenio sententias. Prima est, Vbi esse formam quandam extrinsecam, & extrinsece denominantem rem quæ alicubi esse dicitur, nimirum superficiem ultimam corporis continentis, quæ fundari potest primo, quia esse alicubi nihil aliud est quam esse in aliquo loco, ergo forma huius prædicamenti, quia res vbicatur (liceat sic loqui ad rem declarandam) non est nisi locus quo circumscribitur vel continetur, sed locus est superficies ultimæ corporis continentis immobilis, teste Philosopho lib. 4. Phys. à princip. ergo forma ipsius Vbi est locus: ergo huiusmodi Vbi est quod extrinsecum, & extrinsece denominans, nam locus seu superficies continens, extrinsecum quid est, & extrinsece denominans locatum.

Secundo, quia esse in loco continens, aliquid prædicatum reale est & accidentale: ergo pertinet ad aliquid prædicamentum accidentis, sed non pertinet ad prædicamentum quantitatis, vt supra dictum est: ergo pertinet ad præsens prædicamentum, quia non est aliud ad quod spectet: ergo forma huius prædicamenti non est nisi locus extrinsecus, locari autem, & esse alicubi, idem erit: & consequenter effectus formalis huius prædicamenti solum in denominatione seu adiacentia extrinseca consistit.

Tercio, nam eadem attributa vel differentia attribuantur loco, & Vbi, vt v.g. sursum aut deorsum: hæc namque sunt differentia loci teste Arist. 4. Phys. tex. 27. si autem quæ ratur vbi est res, recte responderetur esse sursum vel deorsum: ergo etiam sunt hæc differentia ipsius Vbi, ergo signum est esse idem Vbi, quantum ad formale & abstractum (sic enim loquimur) quod locus. Vnde fauet huic sententiæ D. Tho. quatenus in 2. Metaphys. generatim docet omnia vltima prædicamenta esse extrinseca denominationia: quod nonnulli sequuntur. Et specialiter 1. par. quæst. 110. art. 3. ait, *Mobilitate secundum locum non est potentia ad aliquid intrinsecum, in quantum huiusmodi, sed solum ad aliquid extrinsecum, scilicet, ad locum.* Idem ferè habet q. 6. de Potent. art. 3. & 2. con. gent. c. 13. expresse dicit, *Aliquando denominatur aliquid ab eo quod est extra ipsum vt à loco dicitur esse aliquid alicubi: ergo cum per motum locale acquiratur, & amittatur ipsum Vbi, aperte sentit D. Th. formam ipsius Vbi esse locum extrinsecum.*

Secunda sententia refertur, & difficultas eius ostenditur.

Secunda sententia est, Vbi non esse ipsam formam extrinsecam, seu superficiem ultimam continentem, sed esse quippiam intrinsecum, passiuè relictum in locato ex circumscriptione loci. Vnde iuxta hanc sententiā quamvis Vbi non constitutur formaliter per formam extrinsecam, requirit tamen illam quasi radicem vel fundamentum eius, nimirum vt ex adiacentia eius vbicatio (non enim habemus aliud abstractum nomen) confluat. Hæc est sententia Gilberti Porret. in suo opus. de sex principiis, vbi sic definit, *Vbi est Circumscriptio corporis ex circumscriptione loci proueniens: vnde inferius colligit non esse idem locum quod vbi, nam locus (ait) in corpore continetur ambienti, Vbi vero in corpore quod ambitur.* Et hanc sententiam sequuntur Soto, & alii moderni: imo & Soto loco statim citando. Et omnes qui tenent locum esse de prædicamento quantitatis, consequenter negabunt esse formam huius prædicamenti, atque ita non poterunt constituere hoc prædicamentum in aliqua denominatione extrinseca, quia præter locum extrinsecum, nihil fingi potest à quo sumatur.

Quod

VI.

Quod si ab auctoribus huius sententiae quærat, quidnam sit illud intrinsecum, quod relinquitur ex circumscriptione extrinseci loci, quidam respondet esse relationem quandam corporis, contenti ad locum continentem, quam explicamus per hanc denominationem, scilicet, esse contentum in loco, nam esse alicubi nihil aliud esse videtur, quam aliquo loco contineri. Et hæc opinio tribuitur Soto, qui in vniuersum ait hæc sex vltima prædicamenta esse relationes extrinsecus aduenientis. Quodlibet. 11. ait locum esse relationem continentis, unde è conuerso rationem huius prædicamenti videtur constituere in passiva relatione contenti ad continentem: quod etiam sentit Ant. And. in lib. de sex. princip. Sed de hac sententia in communi iam supra dictum est. Et quidem si in præsentem confurgit aliqua relatio realis locati ad locum, illa est prædicamentalis, sicut relatio propinquitatis & distantiae, & alia relationes contactus, vel vniionis, nam æque habet totum suum esse ad aliud, & æque confurgit, positus proximo fundamento & termino, vt ex dicendis constabit. Item, alia relatio continentis, quæ est in loco, esset extrinsecus adueniens: ergo constitueret distinctum prædicamentum, sicut relatio actionis vel passionis, iuxta eorum sententiam.

VII.

Alii, vt Soto, solum dicunt, Vbi non esse relationem nec locum, sed contineri in tali loco. Sed hoc nihil explicat, tum quia contineri in loco solū est de nominatio extrinseca, vel si est aliud, explicetur quid sit: quia denominatio, qualiscunque sit, est à loco, vt à forma denominante: denominatio autem sumpta à forma, ad illud prædicamentum reducit, ad quod ipsa forma, nam forma & effectus formalis eiusdem prædicamenti sunt. Addit vero Soto, Vbi præterea includere tale esse in loco, quod explicari non potest sine relatione distantiae ad centrum, vel polos mundi. Tamen neq; ipse declarat quid illud sit nec declarasset, dicere posset, esse aliquid relictum ex circumscriptione extrinseci loci, vt ex sequentibus intelligetur.

VIII.

Aliter ergo Albert. Mag. lib. de sex princip. tract. 3. c. 1. dicit in primis, circumscribi esse figurari quod continetur ad figuram, continentis. Deinde distinguit triplicem circumscriptionem: prima est corporis continentis, quam dicit esse actionem quandam: secunda est circumscriptio corporis contenti, quæ est passio: tertia est commensuratio locati ad locum, quam dicit procedere ex duabus primis: & hanc dicit esse Vbi, secundum quod est speciale prædicamentum, tum, quia ad nullum aliud prædicamentum pertinet. Atq; ita concludit Vbi esse circumscriptionem non immediate prouenientem à loco, sed ex circumscriptione passiva loci. Verum hæc explicatio obscurior est quam res ipsa. Et primo quantum ad id quod supponit, vt res circumscribatur à loco extrinseco, non oportet, vt ab eo figuretur, nam interdum ita fit sæpius vero è contrario, quia res omnes solidæ, quæ sunt in aere, vel aqua, & vel in alio simili corpore fluido, aut facile diuisibili, potius conferunt figuram ipsi loco: aliquando vero neutrum figurat aliud, vt patet in celis, & in quibuscunque rebus solidis. Ad circumscriptionem ergo necessarium est, vt corpus continens & contentum habeant proportionatam figuram: hæc vero interdum supponitur, interdum causatur in altero corpore, ex contractu alterius solidioris, siue sit locus, siue locatum. Deinde circumscriptio actiua & passiva nō sunt proprie actio & passio, sed potius se habent tanquam informatio extrinseca quali actiua & passiva. Denique cōmensuratio illa nihil apparet quod esse possit, præter relationem equalitatis, aut mensuræ: hæc autem non potest constituere speciale prædicamentum, vt ex dictis constat. Hæc ergo tota sententia diffinisse potest explicari.

Tertia opinio quod Vbi sit spatium, tractatur & impugnatur.

IX.

Tertia opinio est, Vbi nullo modo esse superficiem continentem, aut aliquid ex illa relictum, sed esse spatium illud, quod ipso corpore repletur, quod alicubi esse dicitur. Vt, verbi gratia, in vase intelligimus esse quoddam spatium interiectum inter latera vasis & comprehensum ac circumdatum vltima superficie conuexa vasis, quod spatium vacuum esset, si aqua vel alio simili corpore non repleretur. Hoc ergo spatium dicit hæc sententia esse ipsum Vbi. Quæ fuit vetus sententia Philosophorum ante Aristotel. quam post ipsum etiam aliqui secuti sunt. Vt late refert Simplicius 4. Phys. ad c. 5. in Pigressione de loco & Auicenna 2. sufficien. c. 6. imo & Philoponus 4. Phys. sic illam sequi videtur. Fundamentum sumi potest primo ex impugnatione aliarum opinionum, quia Vbi non requirit extrinsecum corpus circumstant, vt patet in vltima sphaera celesti. Deinde, quia Vbi, vt ipsum nomen præ se fert, est id in quo primo recipitur corpus, quod alicubi esse dicitur: hoc autem nō est, nisi illud spatium. Quod patet primo, quia illud spatium est, quod proxime & immediate ipso corpore repletur: ergo etiam corpus in illo proxime recipitur. Secundo, quia in toto illo spatio recipitur totum corpus, & in parte spatii pars corporis, & inting partes corporis recipiuntur in interioribus partibus spatii, & ita reliquæ omnes cum proportionem. Tercio, quia ex hoc immediate habet corpus quod sit hic potius quam alibi, & non ex corpore circumstante, nam licet hoc varietur circa corpus alicubi existens ipsum corpus circumdatum in eodem Vbi semper manet.

X.

Sed statim occurrit inquirendum in hac sententia quid sit hoc spatium: in quo explicando mire hallucinati sunt auctores eius. Quidam dixerunt, referente Simplicio, illud spatium esse corpus indiuisibile, & immateriale: in quibus verbis apparet repugnantia, sed forte intelligebatur esse indiuisibile, non quia caret partibus, sed quia disungi non possunt: immateriale vero vocabant, quia est penetrabile cum quolibet corpore: & similiter dicebant esse immobile, quia de ratione huius spatii est, vt non sit in loco, nec moueatur loco, alias quærendum esset aliud spatium eius. Sed hæc sententia non solum repugnat rationi, sed etiam videtur esse contra fidem, nam oportet dicere hoc spatium esse æternum, imo & increatum, quia non potest esse infinitum spatium aptum repleti corporibus, & quia alias tale corpus si esset creatum posset annihilari, & tunc etiam intelligeretur ibi relinqui spatium vacuum. Præterea in tali corpore necessario essent tres dimensiones reales, ergo & quantitas esset: impenetrabile cum aliis corporibus: ergo non posset esse Vbi receptiuum aliorum, vt iam dicemus.

XI.

Fuit ergo alia vetus opinio, hoc spatium esse quantitatem solam, habentem suas dimensiones vndique diffusas. Quam sententiam ex professo impugnat Arist. in 4. Phys. & est per se incredibilis: tum quia non possunt esse dimensiones quantitativæ natura sua per se separatæ ab omni substantia, tum etiam, quia cum corpora, quæ constituuntur in loco habeant suas proprias dimensiones, non possunt simul esse penetratiue cum tali spatio, vt constat ex superius dictis de quantitate. Hic etiam habet locum argumentum sumptum ex principiis fidei, quia vel illa quantitas est increata aut æterna, & hoc est contra fidem, aut est certa simul cum aliis rebus, & sic præintelligi potest spatium in quo illa creata est, quodq; vacuum manere posset, si Deus illam annihilaret, & ita est impertinens illa quantitas.

XII.

Alii ergo probabilius dicunt illud spatium prout intelligitur distinctum à corporibus replentibus illud.

fff 4 lud.

Iud non esse aliquid reale positium, sed esse vacuitatem quandam ex se includentem carentiam corporis cum aptitudine ut illo repleatur: & hoc spatium sic declaratum, dicunt esse id vbi corpus recipitur, & vti sic constituere predicamentum Vbi, vel esse proprium locum corporum. Quam opinionem probabilem censet Toletus 4. Phys. q. 3. & non posse demonstrative impugnari. Sed nihilominus sufficienter videtur posse convinci illud spatium prout condistinctum à corpore continente & contento, reuera esse nihil, quia neque est substantia, neque accidens, neque aliquid creatum aut temporale, sed æternum. Et licet intelligatur per modum capacitatis, non tamen est capacitas realis & passiva, sed ex parte eius est sola non repugnantia, & potius ex parte corporum intelligitur aptitudo quædam ad occupandum tale spatium. Ergo non potest illud spatium esse forma huius predicamenti, neq. omnino alienius predicamenti realis. Primo, quia non est forma realis. Secundo, quia secundum se ad summum concipitur per modum cuiusdam priuationis; hoc autem predicamentum non constituitur priuatione, nam esse hic vel alibi non est priuationem quid. Tertio, quia si fingamus diuinam virtute fieri vacuum spatium huius aulæ, illud inane interiectum inter parietes in nullo predicamento esse quia nihil esset: ergo quando illud inanerepletur corpore, non potest pertinere ad predicamentum reale tanquam forma dans aliquod esse tali corpori.

Quarta sententia verisimilior.

XIII.

Est ergo quarta sententia, quæ affirmat, id quod est formale in predicamento Vbi, esse quandam modum realem & intrinsecum illi rei, quæ alicubi esse dicitur, à quo habet talis res, quod sit hic vel illic. Qui modus per se non perdet à corpore circumscripto, neque ab aliquo alio extrinseco, sed solum materialiter à corpore quod alicubi est, effectiue autem ab ea causâ, quæ tale corpus ibi constituit vel conseruat. Vnde fit, ut talis modus non ponatur esse mera relatio predicamentalis, quia nullum habet realem terminum, quem respiciat, aut à quo pendeat, sed esse quid absolutum quamuis à nobis non possit explicari, nisi per modum fundamenti aliquarum relationum distantie, vel propinquitatis: & ideo dicitur esse relatiuum secundum dici. Et probabile etiam est includere transcendentelem habitudinem ad tale spatium; nam transcendentelem habitudo non semper postulat positium terminum realem. Denique hic modus in re ipsa distinctus ponitur à subiecto, quia potest subiectum sine illo manere, & illud de nouo acquirere, & ideo necessaria est saltem distinctio modalis, non vero ponitur maior, quia, non est illa ratio, quæ maiorem distinctionem indicet: & alioqui intelligi non potest talis modus sine aliquo subiecto quod alicui sit. Atque hæc sententia videtur mihi proxime ad veritatem accedere: ut tamen res tota comprehendatur, paulatim explicanda est.

Prima assertio.

XIV.

Dico ergo primo, esse in quolibet corpore proprium quandam modum intrinsecum ex natura rei distinctum à substantia, quantitate, & alijs accidentibus corporis, à quo modo essendi formaliter habet vnumquodque corpus esse præsens localiter alicubi, seu ibi, vbi esse dicitur. Probatur, quia cum corpus dicitur esse hic vel illic, his vocibus significatur aliquid reale conueniens tali corpori, tum quia à parte rei id est verum sine vlla mentis fictione, tum etiam, quia illud potest acquiri & amitti per mutationem realem: motus enim localis, realis mutatio est, & tamen per illum non admittitur nec acquiritur, nisi esse hic vel illic: tum etiam, quia hoc i-

In quolibet corpore est modus qui dam ab ipso distinctus quo in loco consistit.

plum esse hic vel illic, est conditio necessaria ad actiones reales, vel passionem, & censetur esse fundamentum relationum realium.

Rursus hoc ipsum reale quod his vocibus subest, esse hic, vel illic, non est aliquid mere extrinsecum illi corpori, quod hic vel ibi esse dicitur, neque in sola denominatione extrinseca consistere potest. Quod patet, primo, quia per mutationem folius denominationis extrinsece non mutatur res realiter, nam etiam in Deo variatur denominatio intrinseca quæ dicitur esse in hac vel illa creatura, & tamen non propterea Deus mutatur, sed corpus si nunc sit hic, & postea alibi, intrinsece & realiter mutatur: ergo non variatur in illa sola denominatione extrinseca, sed aliquid intrinsece in ipso existens: illud ergo significari dicimus illis vocibus, esse hic vel illic. Secundo, quia si esset aliquid extrinsecum maxime esset corpus circumdans, seu superficies eius vltima, sed hoc non: ergo. Probatur minor, quia licet varietur corpus circumdans, nihilominus corpus ibidem manet vbi antea erat, nec per illam variationem corporis, aut superficiei circumdantis, mutatur realiter corpus circumdatum, ut patet de arbore aut saxo existente in flumine. Et conuerso res quæ erat hic, alibi constituitur, etiam si eadem superficie eiusdem corporis circumstantis circumscribatur, ut patet in homine, qui in naui deferitur: ergo illud in quo intrinsece consistit esse hic vel alibi, non est sola illa denominatio extrinsece proueniens à corpore circumscripto. Nam si mutatur circumscriptio, & manet idem esse hic: ergo aliquid aliud est hoc, esse hic, quæ extrinseca circumscriptio, nam si essent idem, non posset vnum amitti, & aliud resineri ut ex principis positis de distinctionibus rerum in disput. 7. constat. Relinquitur ergo hunc modum esse intrinsecum corpori alicubi existenti, id est, in ipso existentem, & efficientem illud per veram unionem, vel identitatem cum illo.

Ex quo etiam facile probatur hunc modum esse distinctum ex natura rei à subiecto, quantitate & cæteris accidentibus eius, quia hic modus potest acquiri & perdi nulla alia mutatione facta in subiecto, neq. in quantitate, aut cæteris qualitatibus eius. Nam per mutationem localem acquiritur hic modus, & amittitur alius eiusdem ordinis, non facta mutatione in aliqua alia re per se loquendo: ergo ex eodem signo recte concluditur distinctio ex natura rei, saltem modalis: impossibile est enim intelligere, mutationem realem in aliquo fieri, quin per eam aliquid reale acquirat, si sit mutatio positiua, vel emittat, si sit priuatiua: mutatio autem localis, quia in corporibus semper est ex vno termino positiuo in alium, vtrumque necessario includit: id autem, quod de nouo & realiter acquiritur mobili, non potest non esse saltem modaliter distinctum ab illis, quæ antea habebat.

Quod vero formalis effectus huius præsentie seu modi sit constituere suum subiectum hic vel illic, facile etiam probatur ex dictis, quia quamdiu res conseruat in se hunc modum præsentie, semper ibidem manet, vbi prius erat, etiam si nulla alia mutatio fiat, nec in inhaerentibus, nec in adiacentibus rebus, ut etiam declaratum est, exemplo hominis, qui in naui deferitur; ergo signum est proprium effectum formalem talis modi præsentie esse, alicubi constituere rem cuius est modus. Secundo, quia per motum localem per se primo acquiritur vel amittitur hic modus præsentie, ut declaratum est, & amplius constabit ex dicendis. Sed quod per mutationem localem primo acquiritur, vel admittitur, est esse hic vel illic, ut per

ut per se satis constat, & ex doctrina Philosophi 5. Physico. ergo hic modus, est quo formaliter constituitur res alicubi.

Secunda assertio.

XVIII.
Quomodo
se habeat
ubi ad cor-
pus am-
bientem.

Dico secundo: Hic modus presentie non solum non provenit formaliter ab extrinseco corpore vel superficie ambiente verum etiam nullo modo ex circumscriptione illius resultat, nec per se illam requirit, quamvis ob naturalem ordinem corporum uniuersi nunquam sit sine illa, praterquam in vltima sphaera celestis. Prima pars huius assertionis est cuius ex praecedente, quia hic modus presentie est intrinsecus rei, cuius est modus: ergo non potest superficies extrinseca esse causa formalis eius. Patet consuetudine, tum quia superficies continens solum extrinsece adiacet corpori contento, & ideo ut sic non potest habere effectum formalem intrinsecum: tum etiam, quia hic modus est quidam forma afficiens suum subiectum: ergo non indiget alia forma.

Quod vero in nullo etiam genere causa resultat hic modus presentie ex circumscriptione corporis ambientis, probatur discurrendo per singula genera causa. Et quoniam de materiali & finali res est clara, de efficiente probatur, quia per se loquendo, & ex vi circumscriptionis corpus continens nullam efficientiam habet in contento: aut enim efficeret per superficiem ut sic, & haec non est actiua, aut per qualitates aliquas, & haec sunt per accidens ad rationem continentis & contenti, nam hoc modo sepe accidere potest, ut conuerso contentum agat in continens: aliquando vero potest nulla esse talis actio ob aequalitatem resistentiae, vel incapacitatem passivi. Dices, argumentum recte probat de propria efficientia, non vero de aliqua resultantia. Sed hoc eadem ratione refellitur, tum quia propria resultantia non est sine aliquo modo efficientiae: tum etiam, quia neque talis resultantia esse potest ex qualitatibus, nam ut dixi, sunt per accidens ad rationem contenti & continentis: & praeterea ad agendum supponunt presentiam vel propinquitatem, non causant illam, nisi fortasse quaedam qualitates, quae specialiter sunt virtutes motu, quae tamen non habent efficientiam propter circumscriptionem, sed propter tractionem aliquam vel impulsu. Rursus nec resultantia illa potest esse ex sola superficie circumscribente ut sic, quia illa nullo modo est actiua, & praeterea extrinsecum subiectum. Et declarari praeterea potest, quia resultantia naturalis modo extrinsecae semper est ab aliqua forma dante subiecto vel composito aliquod esse intrinsecum, sed superficies continens, nullo modo esse reale confert corpori contento: ergo non potest ab illa physice resultare hic modus intrinsecus. Et ita simul probatum manet non resultare hunc modum ex circumscriptione loci extrinsecae in genere causa formalis, quia nec resultat immediate ut proprius effectus formalis, ut in praecedenti parte probatum est, nec secundo ac mediate, quia non intercedit aliquis alius effectus immediatus, quo mediante possit resultare.

XIX.

Tandem hinc etiam probata manet tertia pars conclusionis nimirum, quod hic modus presentie per se non pendet ex circumscriptione loci extrinsecae, quia in nullo genere causa inde resultat: ergo non est cur pendeat ab illa. Dices, pendere tanquam a necessario termino, ad quem ille modus dicitur habitudinem: & eodem modo posset dici inde resultare sicut relatio dicitur resultare ex fundamento & termino. Sed contra hoc est primo, quia hic modus presentie nec est relatio praedicamentalis, nec est realis & physica unio corporis circumscripti ad continens ergo nulla ratione potest pendere ab illo ut a termino. Consequentia patet ex sufficienti partium enumeratione, nec enim ex cogitari potest alius modus

termini qui ad praesens possit accommodari. Minor etiam per se est satis nota, quia solus contactus intercedit inter corpus continens & contentum: contactus autem non est vera unio. Maior autem superius probata est contra Scotum, & declaratur amplius, nam licet inter corpus continens & contentum insurgat relatio realis praedicamentalis, vel propinquitatis, vel contactus, vel continentis & contenti, aut quocunque alio nomine vocetur, tamen modus presentie non consistit in illa relatione: quin potius supponitur ad illam ut proximam fundamentum: Quod patet, nam fieri potest, ut praexistat corpus cum superficie apta ad circumscribendum aliud corpus, & quod illud aliud corpus etiam sit in rerum natura, & inter ea non insurgat relatio continentis & contenti, donec huiusmodi corpus moueatur, & acquirat talem presentem, qua acquisita statim insurgit praedicata relatio: non est ergo talis presentia praedicamentalis relatio, neque ea de causa pendet ex corpore circumscribente.

Praeterea ea probatur haec pars exemplo vltimae sphaerae celestis, quo confirmantur omnia quae diximus, nam illud corpus habet veram & realem presentiam ibi ubi est, & tamen non habet aliud corpus quo circumscribitur: agimus enim de coelo Empyreico quo nullum est superius: ergo hic modus presentie per se non requirit superficiem circumscribentem, neque ab ea pendet. Maior videtur ex terminis per se nota: quomodo enim intelligi potest corpus propinquum alteri & contingens illud, nisi quatenus habens realem presentiam iuxta illud? sic autem est illud coelum iuxta primum mobile. Quod vero etiam in illo primo coelo, sit illa presentia modus ex natura rei distinctus ab illo, probatur, quia est separabilis ab illo corpore, ipso manente in rerum natura: posset enim Deus coelum illud in alium locum transferre, vel secundum partes mouendo illud circulariter, quod nobis satis est, vel etiam secundum se totum, transferendo illud, v.g. infra primum mobile: quis enim audeat haec negare diuinam potentiam. Simile argumentum est, quia posset Deus annihilare coelum supremum conseruato proximo coelo ubi nunc est: retineret ergo tunc eundem modum presentie sine corpore circumscribente: ergo per se & intrinsece non pendet ab illo. Denique posset Deus mouere localiter corpus per vacuum, ut nunc suppono, quia nulla potest ostendi implicatio contradictionis: ergo tunc acquireret corpus modum presentie sine superficie circumscribente: non est ergo inter haec intrinseca & per se dependentia. Quod ergo naturaliter nunquam separantur in corporibus infra supremum coelum contentis, provenit est naturali ordine vniuersi, quod ita constitutum est, ut naturaliter non possit in eo dari vacuum: unde sic ut nunquam aliquod corpus acquirat intrinsecam presentiam localem, quin simul terminetur extrinsece aliqua superficie vltima corporis ambientis. Non quia intrinseca ratio talis presentie vel mutationis, quia illa acquiritur, hoc per se postulet, sed quia semper vnum corpus est contiguum alteri ex ordine vniuersi absque villo spatio interiecto.

Tertia assertio.

Dico tertio: Hic modus presentie, qui intrinsece conuenit corpori alicubi existenti, est formale, seu abstractum praedicamenti Vbi, cuius subiectum est ipsum corpus, quod tali modo afficitur: concretum autem erit totum compositum ex corpore, & tali modo, quod non habet proprium nomen impositum, sed per aduerbia significari solet, cum dicitur corpus hic vel illic existere. Prima pars conclusionis, ex qua ceterae necessario consequuntur, probatur primo, quia hic modus aliquod accidens est in corporibus, & non pertinet ad alia praedicamenta: ergo constituit hoc praedicamentum Vbi. Maior probatur,

XXI.
Sphaera vltima celestis ut sit in loco.

XXII.
Quid sit abstractum & concretum praedicamenti ubi.

tertia illa ille modus presentie est distinctus ex natura rei à corpore cuius est modus, & in illo adest & abest per accidentalem mutationem: ergo est verum accidens corporis. Minor vero facile probari potest discurrendo per cetera predicamenta accidentium. Secundo, quia teste Arist. 5. Phys. ad tria tantum predicamenta est per se motus, & vnum illorum est Vbi ad quod tendit motus localis, sed motus localis per se primo tendit ad hunc modum presentie corporis in spatio: ergo hic modus est, qui formaliter constituit predicamentum Vbi. Tercio à sufficienti partium enumeratione hæc assertio satis probatur, nam refutatis aliis sententiis nihil aliud superesse videtur quod possit predicamentum Vbi constituere.

Secunda & tertia sententia iterum refutantur.

XXIII.

ET quidem de secunda & tertia opinione nihil ferre superest addendum. Nam secunda satis improbat: nihil enim reale & intrinsecum intelligi potest resultare in corpore circumscripto ex circumscriptioe alterius, per se loquendo, & ex vi illius, quod possit habere rationem Vbi, ut satis fuisse demonstratum est. Neque illa sententia aliquid habet fundamentum, cui satisfacere necesse sit. Præterea contra tertiam sententiam satis etiam demonstratum est. Vbi non posse esse rem aliquam veram, & realiter distinctam à corporibus, quæ sit spatium, in quo ipsa corpora recipiuntur, nam reale spatium, & realem dimensionem habens non est res distincta à corpore, quod nostro modo intelligendi replet spatium, quod de se esset vacuum & nihil. Nec vero possunt nostræ sententiæ ob stare ea, quæ contra illam tertiam adduximus: fatemur enim spatium hoc prout à corporibus condistinguitur, non esse aliquid creatum, quia non est aliquid reale, sed potius vacuitas quædam: hoc tamen non obstat, quominus corpus possit habere realem modum existendi, & occupandi tale spatium, quia ille modus non consistit in aliqua relatione reali ad ipsum spatium, aut in vnione vel contactu, ratione cuius spatium dicatur recipere, aut continere corpus ibi existens, nam hæc omnia requirunt realitatem in altero extremo. Sed consistit ille modus solum in reali presentia quantitatis ipsius corporis, ratione cuius sit, ut vbi est præsens tale corpus, ibi sit spatium reale, cum sine illo nihil esset: vnde ad hunc realem modum non solum non obstat, ut ad illud spatium de se non sit aliquid reale, verum potius est necessarium.

XXIV.

*Fonsec. l. 5.
M. sap. c. 5.
1. sect. 1.
Columbr. l.
8. c. 6. 10.
2. art. 4.*

Addunt vero aliqui auctores graues, hoc spatium licet reale non sit, non tamen esse quid fictum per operationem intellectus, sed aliquid verum æternum, & immutabile, quia in eo vera intelligitur capacitas ad recipienda corpora, & intensionem eorum. Sed difficile est explicare, cum verum & ens conuertantur, cur appelletur hoc spatium verum, potius quam reale quid. Item si ens reale non est, quale ens esse potest nisi rationis, cum inter hæc non sit medium. Itaque quatenus hoc spatium apprehenditur per modum entis positiui distincti à corporibus, mihi videtur esse ens rationis, non tamen gratis fictum opere intellectus sicut entia impossibilia, sed sumpto fundamento ex ipsis corporibus, quatenus sua extensione apta sunt constituere spatia realia. non solum quæ nunc sunt sed in infinitum extra cælum, prout supra etiam in disput. 31. dictum est, tractando de Dei immensitate. Vbi etiam annotauimus, cum corpus dicitur esse in spatio imaginario, illud, esse in, sumendum esse intransitiue, quia non significat esse in alio, sed esse ibi, vbi secluso corpore nos concipimus spatium vacuum, & ideo hæc esse ibi reuera est modus realis corporis, etiam si ipsum spatium ut vacuum vel imaginarium nihil sit.

Censura prima opinione.

Circa primam vero opinionem aliquid est, in quo nostræ sententiæ contradicit, & in eo illam non probamus: alia vero duo sunt, quæ nobis non sunt contraria, & per se habent dubitationem. Primum illud est, quod ratio predicamenti Vbi consistit in sola extrinseca denominatione, cuius oppositum sitis, ut existimo à nobis demonstratum est. Neque contra hæc partem affertur ibi aliqua ratio. Nam illa generalis sententia, quod omnia sex predicamenta vltima sunt extrinsece denominationes, non potest vniuersaliter sustineri, ut supra visum est. Cum vero à S. Thom. vel alio auctore graui dicitur per motum localem non acquiri aut periri rem intrinsecam sed extrinsecam, interpretandum id est de re distincta realiter à mobili qualis in alteratione & augmentatione acquiri solet, nam illam differentiam intendunt constitutuere inter motum localem, & alios motus. Quam sumpserunt ex Arist. 8. Phys. vbi inquit: *Quod mouetur, minime omnium motionum latione ab essentia abest: hac enim sola nihil quod inest mutatur.* Quomodo autem hoc intelligendum sit, declarat, dicens: *Quomodo eius, quod alteratur, qualitas eius quod augetur & decreuit quantitas: itaque nulla propria & realis forma amittitur, vel acquiritur per motum localem: modus autem aliquis intrinsecus non potest non variari: alias non esset vera mutatio, ut ostensum est.* Adde, quod motus localis corporis ex sententia omnium, est subiectiue in ipso mobili, quod fere adensum etiam patet: motus autem localis, sicut & omnis alius, non est nisi via ad suum intrinsecum terminum: ergo etiam intrinsecus terminus talis motus est in ipso motu mobili, quia via & terminus non possunt esse res omnino distinctæ, & consequenter neque in subiectis distinctis, sed terminus motus localis est ipsum Vbi: ergo.

SECTIO II.

An Vbi sit locus corporis, ita ut per illud solum vere dici possit esse in eo loco.

Vo vero adhuc dubia oriuntur ex fundamentis illius primæ sententiæ. Primum est an Vbi, prout à nobis est explicatum, sit locus corporis, vel præter illud detur locus qui sit aliquid intrinsecum locato.

Prima sententia affirmans.

NAm ex dictis videtur sequi pars affirmans: primo, quia per motum localem per se primo comparatur locus, sed non comparatur nisi Vbi, seu locus ille extrinsecus, ut declaratum est: ergo. Secundo, quia aduerbia localia supponunt locum & ex eo sumpta sunt, sed sumuntur præcise ex Vbi, nam licet ab ipso Vbi in communi habet res quod sit alibi, ita ab hoc vel ab illo Vbi quod sit hic vel illic, quæ sunt aduerbia localia. Tercio, quia vltima sphaera est in loco, nam repugnat corpus esse, & non in aliquo loco, sed in illa nullum est extrinsecum corpus quod possit esse locus eius: ergo est in loco tantum ratione sui Vbi: ergo Vbi est locus. Quarto quia alias præter Vbi daretur locus: ergo oporteret nouum predicamentum propter illum constituere, quia non pertinet ad quantitatem, ut supra vidimus: ergo si à predicamento Vbi etiam excluditur, oportet ut proprium predicamentum constituat, quia negari non potest, quin locus sit vnum ex accidentibus rei. Et hanc partem docere voluerunt Philoponus & alii, cum dixerunt spatium esse locum, quamuis non satis neque convenienter rem explicauerint. Argumenta vero quibus vtuntur, ad hoc præcipue tendunt, vel locus non

constat in aliquo extrinsecus, ut in superficie vel corpore continente: scilicet extrinsecus nihil relinquitur, quod esse possit locus prater vbi.

Secunda opinio negans.

III.

IN contrarium vero est primo ac precipue Aristot. 4. Phy. vbi post longam disputationem per quintas prima capita concludit, locum esse extremum superficiem corporis continentis immobilem. Secundo, proprietates, quae communiter tribuuntur loco, non possunt ad ipsum vbi accommodari, ut contineri locatum, & circumscribere illud, esse aequalem illi, si sit proprius locus, & non communis, item repleri locato: hae enim, & similia non possunt dici de vbi ratione illius modi intrinseci quem explicuimus. Imo ex illis proprietatibus colligitur locum debere esse rem discontinuam a locato, ut illud circumdet: ideo enim vna pars continui non est locus alterius, quia continua sunt. Similiter locus diuidi solet in naturalem & violentum, salubrem & infirmum, quae non possunt villo modo adaptari ad illum modum intrinsecum a nobis expositum. Propter hanc ergo causam & precipue propter auctoritatem Aristot. hanc posterior sententia communior est, & fere expositorum omnium in 4. Phy. quanquam in modo exponendi quomodo superficies sit locus, & quomodo sit immobilis, sit varietas inter illos.

Resolutio & concordia quadam dictarum opinionum.

IV.

EGO vero existimo multa in huiusmodi quaestione inuolui, quae solum spectant ad modum loquendi, si in his, quae de vbi & de illo modo intrinsecus diximus, conueniamus. Hoc enim posito duo sunt in re certa. Primum est dari in corporibus in loco existentibus modum intrinsecum, ratione cuius terminare possunt modum localem. Secundum est, prater hunc intrinsecum modum dari regulariter in corporibus extrinsecam circumscriptionem vnius corporis ab alio sibi propinquo & contiguo: id enim est evidens ad sensum. His ergo duobus existentibus certis, solum de nomine videtur superesse quaestio, quod istorum nomen loci mereatur: ideoque in illo communiori modo loquendi, & sentiendi sapientum adhaerendum est. Sunt tamen qui ad vitandam vocum controversiam distinctione vtantur non improbabili de loco intrinsecus & extrinsecus, dicantque vbi esse locum intrinsecum, superficiem vero continentem esse locum extrinsecum. Quam distinctionem late refert & declarat Toletus 4. Phys. quaestione 8. & valde probabilem reputat. Et argumenta, quae fecimus in vtramque partem, eam suadere videntur. Si tamen simpliciter loquendum est, magis videtur nomen loci impositum loco extrinsecus & continenti, & ideo Aristoteles simpliciter de illo sub nomine loci locutus est. Nam reuera esse in aliquo tanquam in loco in proprietate significare videtur habitudinem ad alium distinctum & continentem rem locatam.

V.

Vnde secluso corpore circumscribente, non tam proprie videtur posse dici corpus esse in aliquo tanquam in loco, qui nec in spatio imaginario est, ut in loco, cum illud spatium nihil rei sit, & nomine loci omnes intelligant aliquid reale: neque etiam est in spatio reali intrinsecus, ut in loco, nam potius ipsum corpus est tale spatium intrinsecum, saltem realiter: neque etiam dicitur proprie esse tanquam in loco in illo modo intrinsecus, quem nos declarauimus, quia neque ille modus se habet vt receptaculum locati, quae habitudo significatur illo verbo *esse in loco*, neque ita afficit subiectum ille modus, ut aliqua alia ratione se habeat, ut id in quo est subiectum, & non potius vt in illo existens. Si ergo esse in loco in proprie-

tate locutionis dicitur habitudinem ad rem continentem & distinctam, proprie locus non dicitur de ipso vbi, sed de extrinsecus loco, vel proprio, vel communi aut remoto, quomodo dicitur aqua esse in vase, vel in domo, vel in mundo.

Qui etiam locus sic proprius diuidi solet in Mathematicum, & Physicum, & prior sit qualiter superficies vltima continens, posterior vero sit superficies immobilis: ita enim illum definiuit Aristot. 4. Physic. quae immobilitas intelligi non potest in vna & eadem numero superficie reali: nulla enim est, quae mobilis non sit ad motum sui corporis. Sed necessario intelligenda est, per habitudinem vel immutabilem distantiam ad centrum, & polos mundi, quatenus de facto fixi termini sunt, & immobiles. De possibili vero quia totus simul mundus posset a Deo localiter moueri oportet nostro modo concipiendi recurrere ad spatium imaginariū: in quo sicut concipimus extensionem, ita & puncta, & lineas, & superficies fixas & immobiles, & secundum hanc considerationem explicanda est immobilitas illa per ordinem ad superficiem, vel fixos terminos spatii imaginarii, de quare latius in 4. Physic. differtur.

Respondetur ad argumenta priori loco posita.

AD argumenta ergo priori loco posita consequenter dicendum est. Ad primum, per motum localem per se primo non acquiri locum, sed vbi: naturaliter vero semper acquiri locum extrinsecum consequenter. Et ex hac naturali concomitantia ortum est, ut indifferenter in vulgari modo loquendi dicatur per motum localem acquiri locum vel vbi. Et ex eadem radice ortum est, ut aduerbia localia non solum ex loco extrinsecus, sed etiam ex extrinsecus vbi sumantur: nam locus extrinsecus notior est, & ex illo frequentius sumuntur hae denominationes, & saepius ex communi loco, ut cum dicimus aliquem esse domi, aut in platea, &c. Interdum vero hae denominationes, quae sunt per aduerbia localia, sumuntur praecise ex vbi intrinsecus nimirum, quando non connotat respectum ad aliud corpus circumstans, sed tantum indicat praesentiam, ut esse hic, aut illic, quae vocantur aduerbia localia propter coniunctionem alicuius loci proprie vero dici possent aduerbia praesentiae vel absentiae. Atque satis responsum est ad primum & secundum argumentum.

In tertio vero insinuat quaestio satis communis de loco vltimae sphaerae, quae late tractatur in 4. Physic. ab Aristot. & interpretibus, & nunc nostra nihil refert, nam certum putamus habere suum vbi intrinsecus, ut supra ostensum est. Constat item non habere locum extrinsecum, quo contineatur ex parte superficiei connexae, quia nullus est superius corpus quocircumdetur. Vnde consequenter iuxta praedictum loquendi modum quem defendimus, dicendum erit illam non esse in loco saltem ex ea parte, sed solum in potentia, quia posset circumscribi superiori corpore.

Locus in quo pradicamento constituitur.

IN quarto argumento petitur secunda dubitatio quam diximus, hic oriri ex superius dictis, & habet locum in vtraque sententia. Nam siue vbi vocemus locum, & superficiem extrinsecus circumscribentem non vocemus locum, sed solum vas aut continens, siue & conuerso superficiem continentem vocemus locum, & non ipsum vbi, siue vtrumque vocemus locum alterum intrinsecum, & alterum extrinsecum, certum videtur hanc duo habere rationes afficiendi seu denominandi primo diuersas. Vnde mihi verum videtur, locum extrinsecum vt sic, non pertinere ad hoc pradicamentum vbi proprie & recte,

VI.

Locum Mathematicum & Physicum qualiter diuidantur

VII.

VIII.

IX.

recte quia neq. intrinsece & essentialiter est Vbi, neq. est de ratione eius vt ostensum est. Neq. etiam habet cum illo essentialem convenientiam, imo neq. vniueram in ratione accidentis, nam Vbi est verum accidens intrinsece afficiens ac denominans nam licet fortasse non sit proprium nomen impositum, in concreto significans hanc denominationem, sed per aduerbia frequentius significari solet, tamen in re modus ille vere afficit subiectum, & suum concretum constituit, quod (si licet verba imponere) potest dici vbiarum, & cum res dicitur præsens localiter etiam hæc denominatio sumpta est ex Vbi intrinseco vnde hoc habet propriam & veram naturam accidentis. At vero locus intrinsecus, licet in se sit accidens respectu subiecti in quo inest (quia est superficies eius, tamen respectu corporis, quod circumdat, non est verum accidens quia nec vere afficit, nec immutat tale corpus, sed solum extrinsece adiacet ac denominat: vnde solum per quandam analogiam & proportionalitatem participat rationem & prædicationem accidentis. Propter hanc ergo causam ex primo huiusmodi locum, & Vbi non posse pertinere ad idem prædicamentum. Et eadem ratione cum proportionem applicata ostendi potest non pertinere ad prædicamentum quantitatis, tanquam propriam speciem eius, præter alias quas supra fecimus.

X.
Ad quod
prædicamentum
locus
pertinet.

Cum autem inquiritur ad quod prædicamentum pertineat locus extrinsecus, mihi certe videtur sub diuersis rationibus ad diuersa prædicamenta reduci. Nam si locus consideretur vt mensura extrinseca locati, reduci potest ad prædicamentum quantitatis, non vt species eius, sed vt proprietas. Si vero consideretur vt terminus extrinsecus, sic proprie nullus est prædicamenti, quia sub ea ratione non habet rationem formæ afficientis, sed tantum terminum extrinsecum quem alterius corporis quantitas non diffunditur, quæ est ratio quædam negatiua: Vnde sub hac ratione non solum superficies corporis continetur, est terminus contenti corporis, sed et amē conuerso contentum est terminus continentis, vt supremum celum quamuis ex superiori parte non habeat extrinsecum terminum, habet tamen illum ex parte inferiori, nimirum superficiem conuexam primi mobilis, quam præterea aliqui vocant locum illius vltimæ sphaeræ. Si vero locus tantum consideretur quantum ad relationes, quæ inter ipsum & locatum resultant, illæ omnes pertinent ad prædicamentum relationis, etiam habitudine contenti contenti si formaliter sub ratione relationis, & non tantum fundamentaliter sumatur. Rursus si locus consideretur vt protegens & defendens locatum, vel conseruans illud, sic non habet rationem accidentis, sed rationem causæ, vel per se, si per proprium aliquem influxum conseruet locatum, vel per accidens, si solum tueatur locatum impediendo documenta, vt domus protegit hominem Tandem, si locus consideretur, vt quædam intrinseca forma locati, quæ videtur esse propria ratio eius, si certe videtur habere eandem rationem denominandi, quam habet habitus respectu hominis vestiti, & ideo posse non immerito ad illud prædicamentum reuocari, quod ibi commodius explicabimus.

SECTIO III.

Verum Vbi verum ac reale in solis corporibus, vel etiam in spiritibus creatis locum habeat.

I.
Ratio quæ
diffinita
seminger.

Ratio dubitandi est, quia licet Vbi & locus extrinsecus distincta sint, tamē nonquam separantur: ergo res, quæ non sunt, neq. esse possunt proprie in loco, non possunt etiam habere pro-

prium Vbi: huiusmodi autem sunt substantiæ incorporeæ, nam illæ teste Arist. de Celo. 2. neq. loco, neq. tempore subiecta sunt: vnde etiam est Theologorum axiomata incorporea non esse in loco, nimirum proprie, sed tantum metaphorice: sumotumq. est ex Boetio lib. de hebdomadibus c. 1. Et confirmatur. Nam alias etiam in Deo haberet locum ipsum Vbi, quod est falsum, Cum Deus sit extra omne prædicamentum. In contrarium vero est, quia spiritus creati, non metaphorice tantum, sed vere ac proprie mouentur localiter ergo his etiam vere ac proprie conuenit terminus primarius motus localis, sed huiusmodi terminus est ipsum Vbi vt dictum est: ergo & vbi proprie illis conuenit.

Sensus quæstionis aperitur.

Aduertendum est duas quæstiones solere confundi in præsentī materia, quas oportet distinguere ne in æquiuoco laboremur. Nam quia de spiritibus nos philosophari non possumus, nisi per proportionem ad corpora, siue affirmando aliquid de illis, siue remouendo, ideo sicut in corporibus duo inuenimus, scilicet intrinsecum vbi, & extrinsecum locum, ita de spiritualibus substantiis duo queri possunt: vnum, an sint in loco extrinseco: aliud, an habeant proprium & intrinsecum Vbi quæ quæstiones sunt sine dubio valde diuersæ, quamquam aliquæ sint & coniunctæ. In præsentī ergo directe agimus de posteriori quæstione, attingamus vero ex priori, quod obiter fuerit necessarium.

Prior sententia negans esse Vbi in Angelis.

Es ergo aliquorum sententia in substantiis spiritualibus non dari vbi intrinsecum, quod secundum se illis conueniat, id est, immediate & seclusa aliqua conjunctione ad corpus, sed per denominationem ab illo: quod proinde non poterit dici Vbi intrinsecum, sed ad summum extrinsecus locus per quædam analogiam & proportionem. Hanc sententiam necessario supponit Durand. in d. 36. quæstio 1. & 2. vbi simpliciter negat angelum esse in loco, vel esse alicubi. Eandem videntur supponere auctores, qui dicunt angelum esse in loco per operationem, & illa seclusa, nullibi esse quorum primum docet D. Th. 1. p. q. 52. art. 1. vbi consequenter negat angelum habere situm, quod idem videtur esse ac habere Vbi. Vtrumq. autem expressius docent Thomistæ vnum ex altero inferentes, vt patet ex Categ. ibi & quæstio 53. art. 1. Heru. in d. 17. q. 1. art. 2. & tract. de motu ang. Ferrar. 3. cont. Gent. c. 68. & Capreol. in 2. d. 2. q. 4. Et probatur primo ratione, quia Vbi vt sic supponit intrinsecam quantitatem & extensionem ergo non habet locum in re spirituali. Antecedens patet primo, quia esse alicubi, vt nos explicuimus, intrinsece est occupare seu replere spatium, vel si quis maluerit loqui est constituere spatium reale quia seclusa re quæ alicubi esse dicitur spatium nihil est, sed spiritus secluso corpore non potest replere aut constituere reale spatium: ergo neq. habere propriū Vbi. Probatur minor, quia replere vel occupare spatium, per hoc solum à nobis in corporibus intelligitur, quod corpus sic existens simul cum alio ibi esse nō potest, qui modus occupandi spatium in spiritibus locum non habet. Rursus spatium reale neq. est, neq. intelligi potest nisi cum distantia partium alias non est spatium seu diuisibile quid. Sed spiritus per se ipsum non habet extensionem partium: ergo nec potest reale spatium per se constituere: ergo nec habere intrinsecum Vbi.

Vnde argumentor secundo, quia si res spiritualis haberet Vbi secundum se, etiam haberet situm & distantiam: consequens est falsum, nam hæc intelligi non possunt sine quantitate. Tercio, si concipiamus ange-

angelos existentes ante omnia corpora, non possumus intelligere habere in seipsum vbi: ergo signum est non esse capaces huius accidentis propter indivisibilitatem substantiarum suarum. Antecedens patet, quia si haberent vbi, intelligi posset vnus distare ab alio, & consequenter vnus sursum, alius deorsum, quod mens non capit sine extensione & quantitate. Item tunc angelus esse non posset totus in toto, & totus in qualibet parte, quia nec esset totus, neque pars, nec spatium reale, in quo hac distingui posset: & eadem ratione neque tunc esset angelus in puncto quasi quantitatiuo, quia hoc haberet positionem in continuo, & ita etiam dicitur habitudinem ad partes: ergo nullum vbi intrinsecum posset intelligi in tali angelo. Vltimo argumentor, quia alias Deus etiam haberet suum vbi intrinsecum, & consequenter esset Deus vbique, etiam nihil creatum & extra ipsam esset, quod tamen frequentius negant Scholastici in 1. distinct. 37. praefertim Albertus art. 4. Bonau. art. 2. q. 2. & Alen. 1. p. q. 9. memb. 4. & fauent Sancti, qui sepe dicunt Deum seclusis creaturis non esse alicubi, sed in se.

V. Atque ex hac sententia sequitur primo, angelum non solum non esse per seipsum in loco extrinseco, verum etiam necesse hic aut alibi, nisi ratione extrinsece corporis, quia cum vbi sit proprium rei corporalis, aduerbia localia, quae sunt veluti denominationes sumptae ex loco, aut vbi, non possunt rei spirituali conuenire nisi medio corpore, vt anima mea dicitur esse hic, quia hic est meum corpus, cui ipsa est vnita. Quo fit, vt non possit spiritus hanc denominationem medio corpore recipere, nisi ratione alicuius peculiaris vnionis & coniunctionis, quam cum illo habeat, siue hoc sit per informationem, vt in anima hominis, siue per operationem, siue per quodcunque aliud vnionis genus.

VI. Secundo inferitur angelum non posse moueri localiter, nisi ratione corporis, quo mediante dicitur alicubi esse, quia motus localis intrinsece terminatur ad vbi, sed angelus non habet vbi secluso corpore: ergo. Vnde, si intelligeremus angelos creatos ante corpora, moueri non possent, quia neque essent hic, neque illic: ergo nec transire possent hinc ad aliud vbi. Item motus & transitus requirit distantiam, seclusis autem corporibus nulla est distantia, quia nulla est extensio: ergo secluso corpore non potest intelligi motus localis in sola re spirituali: secluso (inquam) corpore, quod vel simul moueatur, vel saltem constituat distantiam, per quam possit res spiritualis moueri.

Secunda sententia tribuens rei in corpore a proprium vbi approbatur.

VII. Secunda sententia affirmat esse in substantia spirituali proprium & intrinsecum vbi: quamuis n. sub his terminis raro loquantur auctores, tamen res ipsa frequens est. Hoc enim intendunt, qui dicunt esse angelum in loco per suam substantiam, seu per substantialem praesentiam, & necessario fore alicubi, etiam si in nullo corpore operetur, neque alicui realiter vnietur. Tenent autem hanc sententiam in 2. d. 2. Bonau. 2. p. distinctionis art. 4. q. 1. Scotus q. 9. Gabr. q. 2. Greg. & alij: Alen. 2. p. q. 32. memb. 1. circa fin. & praefertim in solutionibus argumentorum. Marfil. in 2. q. 2. a. 2. & Ocham in quod. 1. q. 4. Et hanc sententiam veram esse existimo: tamen quia de reb. spiritualibus prout in se sunt, vix possumus quippiam rationari nisi ex sensibilibus, vel per proportionem ad illas, ex his etiam in praesenti procedendum erit ad declarandam & persuadendam hanc sententiam.

Prima assertio in probationem superioris sententiae.

VIII. Dico ergo primo: Spiritus spiritualis substantia ita potest esse in re corporali, vt secundum suam substantiam sit illic intime praesens, & ab illa indistans. Non

Tom. II. Metaphys.

assertio nunc solam substantiam rei spiritualis esse sufficientem causam vel rationem huius praesentiae: neque etiam disputo nunc, quid hac praesentia sit, an relatio, an modus, an ipsa rei substantia, an denominatio extrinseca: solum assero spiritum re vera esse posse substantialiter praesentem corpori intime & quasi penetratiue. Quo sensu assertio est certa & euidens: & pater primo inductione, quia Deus, qui est supremus spiritus, est intime praesens huic vniuerso corporeo, non tantum per praesentiam, id est, per cognitionem, & per potentiam seu actionem, sed etiam essentiam vel per substantiam suam, vt omnes Theologi docent, tanquam de deo certum ob diuinam immensitatem. Et si equaliter de corporibus iustorum ait Paulus esse templa Dei, 1. ad Cor. 3. & singularissimo modo dicitur diuinitas habitare in 1. Cor. 3. Christo corpore ad Colos. 2. quia nimirum Verbum Colos. 2. intime est vnitum etiam ipsi corpori Christi. Rursus etiam infimus spiritus, qui est anima rationalis, per substantiam suam est intime praesens humano corpori, quia realis vnio neque esse, neque intelligi potest sine intima praesentia substantiali, seu (quod id est) cum distantia locali: est autem inter animam & corpus realis, & intima vnio. Ex quibus extremis licet colligere quippiam simile de angelicis spiritibus, qui sunt quasi medij. Nam licet non habeant tam necessariam connexionem vel vnionem cum corpore, quantum habet anima humana in ratione formae, vel Deus in ratione efficientis, tamen voluntarie, vel ex imperio superioris possunt adesse corporibus, & in eis corporari. Quomodo etiam Arist. intelligentias motrices colorum fecit praesentes suis orbibus. Et secundum fidei doctrinam, eisdem certissimum: credimus n. quosdam spiritus esse in inferno, qui est locus corporeus, in quo illi sunt vere praesentes per suas substantias: alios vero esse in caelo Empyreo, quod est sedes Beatorum, & quosdam interdum in hoc aere, & inter nos versari, & accede ad nos, & recede a nobis: omnis ergo spiritus quantum ex se est, potest esse per suam substantiam indistans a corpore.

IX. Ratio vero est, quia qualibet duae res vel substantiae possunt esse inter se indistans quantum est ex se, si aliunde non oriatur repugnantia inter eas, quae repugnantia inter substantias corporeas oritur ex quantitate, vt supra in disp. 4. tractatum est: oritur (inquam) quantum ad hoc, vt se intime penetrent non possint: non vero quoad hoc, vt non possint esse simul, & indistans in vicinis terminis sit: nam hac etiam propinquitas nullis corporibus repugnat ex eo, quod corpora sunt, nisi aliunde ex peculiari natura habeant esse inter se disita. Sic igitur seclusa quantitate, vel ab vtroque, vel ab altero extremo, non repugnat quascunque duas substantias esse intime sibi praesentes & indistans, quia natura habet vnde alteram excludat a se, vel a loco suo: in hac ergo ratione potest substantia spiritualis esse praesens intime in corpore, sine in illo, aut intra illud per propriam efficientiam, siue per virtutem extrinsecam causae constituatur.

Secunda assertio.

X. Dico secundo: Nullus spiritus creatus potest secundum substantiam suam esse praesens corpori cuiuscunque magnitudinis, sed vnusquisque habet in hoc limitatam sphaeram. Etiam hac apud Theologos est certa sententia, qui erroris damnant sententiam Durand. eo quod dixerit angelo esse vbique, quamuis ille in obscuriori sensu locutus sit, de quo dum sub illa alias. Ratione etiam potest sufficienter demonstrari ex limitatione substantiae angelicae quoad essentialem perfectionem: ex qua sequitur, vt omnes suas proprietates vel virtutes habeat finitas & limitatas: vna autem harum proprietatum est, posse per substantiam suam esse praesentem corpori extenso. Denique ex dictis

Ogg

supra

Supra de immensitate Dei satis constat hanc veritas, quoniam esse immensum est proprium Dei, & ideo in probanda certa immorari non est necesse.

Tertia assertio.

XI.

*Quis an
gelus possit
mutare
tempus
presen-
tiam ad
futurum.*

Ex his duobus principiis sequitur tertium, quod etiam est indubitatum, nempe, spiritum creatum posse vere ac proprie mutare realem presentiam, & propinquitatem, ac realem distantiam, quam habet ad corpora, non solum per mutationem alterius, sed etiam per sui mutationem, quæ interdum potest fieri simul cum corpore, interdum sine illo. Hæc omnia facillime videri possunt in spiritu humano, nam licet à principio vnaquæque anima cõiuncta sit suo corpori, & ab illo non recedat quamdiu corpus vivit, tamen & vivente corpore simul cum illo transfertur de loco ad locum, & re vera amittit propinquitatem, quam habet ad quædã corpora, & ad illa appropinquat, quia moto corpore, necesse est, ut cum illo moveatur, cum in illo sit adæquate. Et rursus in morte non solum amittit corporis informationem, sed etiam propinquitatem, seu indistantiam, quia iam non manet intra corpus: amittit autem illam, non ad motum alterius corporis, ut per se constat: ergo per propriam mutationem ipsius spiritus. Idem ergo cum proportionem intelligendum est in angelis, nam licet non vñantur corporibus ut formæ, tamen possunt esse ipsis præsentem, siue ut motores siue alio modo, & ideo possunt vel cum illis simul ferri, ut cū angelus assumit corpus, vel suam substantialem præsentiam transferre ab vno corpore in aliud ut cum angelus descendit à celo in terram. Quæ omnia etiam ex modo loquendi Scripturæ nobis certa sunt, nam simpliciter & in omni proprietate ita de angelis loquitur, historiam referens, & eorum facta narrans: sed de hoc alias.

XII.

Ratio autem est, quia spiritus angelicus solus, potest exhibere præsentiam suam substantialem finito corpori, non est ex natura sua definitus ad certum tempus, neque ad eundem immutabilem situm alicuius corporis: ergo potest illam suam præsentiam exhibere nunc huic corpori, postea alteri, vel nunc huic corpori in hoc situ eius, & postea in alio situ. Minor quoad spiritus angelicos clara est, quia cum non sint formæ corporum, nullis certis corporibus sunt alligati: & eadem ratione non habent ex natura sua definitum certum situm vniuersi, in quo vnusquisque eorum necessario debeat adesse corpori ibi existenti, quia nulla est in angelo proprietate naturalis, ratione cuius determinet sibi illum, quasi locum, sibi naturalem: Consequentia vero probatur ex perfectione angelicæ substantiæ, quæ est viuens perfectio modo, de quo supra disput. 36. dictum est. Quamquam ad rem præsentem parum refert, siue angelus possit se mouere, siue ab alio moueri, sufficit enim, quod mutari possit secundum propinquitatem, vel distantiam à corpore.

Quarta assertio.

XIII.

*Mutatio
localis
presen-
tia in-
trinsece
ac
vnde in
ipso
est.*

Ex his infero, & dico quarto, hanc mutationem non solum tribui angelo per aliquam denominationem extrinsecam, sed vere ac realiter & intrinsece, seu inherenter in eo fieri. Huic assertioni contradicunt Caietanus, & multi Thomistæ in prima parte, quæst. 53. art. 1. vbi Caietanus ait, angelum non moueri tanquam subiectum motus: quod etiam tenuit Herizus in 1. dist. 17. quæst. 1. artic. 2. insinuat ibidem Ægidius quæstione 10. & à fortiori Durandus, qui cum censet angelum eo modo, quo est in loco, esse vbique, consequenter negat posse proprie moueri. Et idem sentit Ferrarien. 3. contra Gentes capite 102. & Soto 4. Physicorum, quæstione 2. & libi

6. quæstione 4. Contrarium vero censet omnino verum & certum, non solum in principia huius, sed etiam in naturali ratione. Probat ergo assertio, primo ex communi ratione veræ mutationis, de cuius ratione est, ut sit in subiecto, quod mutari dicitur, ut constat ex dictis supra de passione, quia per solam denominationem extrinsecam nemo vere mutatur. Sed cum angelus dicitur moueri, seu mutare locum, vere mutatur: alias illæ locutiones non essent veræ per proprietatem, sed per Metaphoram, quomodo etiam Deus dicitur descendere aut venire, quod est plane falsum: ergo cum angelus mutatur localiter, veram & realem mutationem in se ipso recipit. Minora Theologo probari potest ex frequenti modo loquendi sacre Scripturæ, quæ esse proprium, & non Metaphoricum, omnes sancti intelligunt, quia vbi non est necessaria Metaphora, fingenda non est, maxime vbi tam frequens est locutio, & historica narratio, & nihil alibi in eadem Scriptura dicitur, quod proprietati illius locutionis repugnet.

Vnde sancti Patres in hoc magnam constituunt differentiam inter Deum & alios spiritus creatos, nam cum Deus sit immutabilis, & hoc ipsum Scriptura sæpe doceat, cum alibi dicit Deum descendere, vel quid simile, constat metaphorice loqui. De cæteris vero angelis nunquam dicit esse immutabiles, quin potius sæpe significat hoc esse proprium Dei, ut cum per Antonomasiam dicit Ego Deus & non mutator. Neque aliud docet aut patitur ipsa ratio naturalis, etiam loquendo in speciali immutabilitate locali. Vnde etiam Arist. non omnes intelligentias, sed solum primum motorem posuit omnino immobilem: & Dionysius Thom. supra quæstione 9. articulo secundo, docens proprium esse Dei esse immutabilem, ait, spiritus creatus esse mutabiles secundum electionem, & secundum locum per veram potentiam passivam in eis existentem: & ideo in quæstione 53. artic. 1. docet angelum moueri dimittendo vnum locum, & acquirendo alium. Quæ est etiam communis sententia Scholasticorum cum Magist. in 2. dist. 9. Alen. in 2. part. quæst. 33. Alber. de quatuor cor. quæst. 9. Marfil. in 2. quæstio. 7. art. 3. Et eundem esse sanctorum Patrum sensum, constat ex Augustin. epist. 57. ad Dardanum, & Ambrosio lib. 1. de Spiritu sancto. ca. 10. vbi optime & discretissime loquitur, & Gregorio 2. Moral. c. 3. & Bernard. serm. 5. in Cantic. Angelos (inquit) de loco ad locum mutari, tam indubitata, quam manifesta probat auditoris. Idem sumitur ex Nazianzeno orat. 2. de Theologia, & Damasc. lib. 2. de fide, c. 3. & lib. 1. c. 17. XV.

Deinde probatur ratione, quia spiritus creatus vere ac proprie est per suam substantiam præsens alicui loco seu corpori, ut in prima assertione probatum est, & in ea præsentia est limitatus, alioquin non haberet illam ex natura sua definitam ad vnum corpus, vel ad vnum situm corporum, ut in aliis assertionibus ostensum est: ergo est capax veræ ac propriæ mutationis, quæ in ipso fiat, per quam ex vno loco corporeo ad alium transeat: ergo talis mutatio non solum debet fieri in rebus extrinsecis, quæ circumstant angelum, sed etiam in ipsomet angelo, quia ipsemet vere transfertur secundum naturam suam, ut Ambrosius supra loquitur, id est, secundum suam substantiam & realem præsentiam ab vno loco in alium.

Secundo declaratur & probatur, quia tribus modis intelligi potest mutare angelus præsentiam, vel propinquitatem ad aliquod corpus: vno modo per transitum, vel recessum ipsius corporis tantum: secundo, sine motu locali alicuius corporis per mutationem angeli: tertio, si corpus moveatur, & angelus simul cum illo, & in illo. Quando amissio præsentie vel propinquitatis sit primo modo, tunc re vera est sola denominatio extrinseca in angelo, & ideo tunc non potest vere dici angelus descendere, aut omnino

omnino moueri localiter, nam hoc modo etiam Deus ipse definit esse in re in qua antea erat per delitionem talis rei siue mutatione Dei: & vnum corpus potest hoc modo admittere contactum vel circumscriptionem, seu propinquitatem plurium corporum sine mutatione sui, vt supra dicebamus de arbore in lumine existente, vt hac ratione angelus motor alicuius calis, nec per se nec per accidens mouetur ad motum sui orbis, vt notauit D. Thom. 1. part. quæstione 51. artic. 3. ad tertium, quia licet continue mutet præsentiam ad diuersas partes sui mobilis, id totum est per mutationem mobilis, manente intelligentia motrice in eodem situ partiali talis mobilis. Ex hoc igitur primo membro satis constat, variationem loci quasi materialis (vt sic dicam) per denominationem extrinsecam, non satis esse vt angelus moueri dicatur.

XVII. At vero quando mutatio angeli fit secundo modo, necesse est, vt per mutationem propriam in ipso angelo tanquam in subiecto receptam, amittat vel acquirat præsentiam vel propinquitatem ad corpora, quia illa acquisitio vel amissio non fit per mutationem alterius, ergo necesse est, vt fiat per mutationem ipsius Angeli. Antecedens patet, quia supponimus nullum aliud corpus localiter moueri: impossibile autem est intelligere duas res, quæ antea erant coniunctæ, nunc esse distantes, nisi per mutationem localem alterius. Quod autem sæpe angelus hoc modo mutat præsentiam, euidenter confirmat exemplum de anima rationali, quæ cum separatur à corpore realem præsentiam, quam ad illud habebat, amittit, & acquirit aliam in celo, vel in inferno, & tunc per se loquendo, & ex necessitate nulla mutatio localis fit, vel in corpore quod ab anima deseritur, vel in aliquo alio; illa ergo mutatio necessario debet intelligi subiectiue & intrinsece in substantia anime. Atque idem est de mutatione, quæ secundum fidem nostram frequenter fit in eadem anima à purgatorio ad celum: quæ enim mutatio localis alicuius corporis necessaria est, vt talis mutatio fiat? Idem ergo maiori ratione intelligimus verum esse in angelis, qui in celum ascendunt, vel descendunt in terram, nulla facta motione locali in corporibus, quæ per se necessaria sit: & iuxta Theologorum doctrinam comitantur animas, dum ad sua loca tendunt. Et ratio à priori est, quia angelus non tantum mouetur per accidens, sed etiam per se: esset enim magna imperfectio, in substantia mutabili, seu indigente motu solum posse moueri per accidens ad motum alterius, ergo, dum angelus per se mouetur, se applicando huic vel alteri loco, ille motus non potest esse, nisi in ipso angelo, quia in nullo alio existit.

XVIII. Hinc alterius conuincitur, idem dicendum esse in tertio modo, quo substantia spiritualis simul cum corpore mouetur, vt, v.g. quando angelus assumens corpus, cum illo incedit, vt quando angelus deferebat Habacuc. Primo quidem, quia tunc angelus tam per se mouetur, quam si solus mutaret locum: ergo concomitantia alterius corporis ab ipso motu, non tollit quin ipse vere in se recipiat motum, ac si solus mutaretur. Patet consequentia, quia concomitantia alterius non impedit propriam mutationem, præsertim, quia non tam est concomitantia, quam consecutio ordine nature posterior, vt iam declaro. Antecedens autem patet primo in illo exemplo de Habacuc, quia angelus tunc non ferebatur, sed secum ferebat hominem: ergo ipse angelus per se mouebatur, homo vero quasi consequenter ad motum, seu virtuale contactum angeli: sicut quando homo vel equus mouetur, trahens lapidem aut currum, magis per se mouetur homo aut equus, quam res, quæ trahitur. Atque idem in rigore est, etiam si angelus moueatur in corpore assumpto, motus, qui videtur progressiuus, nam licet quoad nos, seu in externa specie videatur moueri per accidens, quia co-

Tom. II. Metaphys.

tum illud apparet per modum vnius corporis viuentis, tamen re vera non est vnum per se id, quod mouetur, sed duo, quæ non habent inter se vnionem, nisi motoris & moti, & ideo angelus non proprie mouetur ad motum corporis, sed seipsum mouet, & secum defert tale corpus, quod vocatur assumptum accidentaliter, propter motionem cum peculiari modo & representatione. Tunc ergo etiam proprius motus angeli in ipso recipitur.

Quod præterea ita declaro, quia licet virtus motiua vtriusque, scilicet, angeli, & illius corporis, sit in solo angelo, tamen non vno impulsu, neque vna actione mouet vtrumque, nam actio qua mouet corpus, est in ipsomet corpore (loquor enim in transeunte) illa vero non sufficeret ad mouendum, seu deferendum simul ipsum angelum, tum quia nulla supponitur colligatio inter angelum & corpus, ratione cuius moto corpore feratur angelus, nisi ipse seipsum ferat, vt ita loquar. Tum etiam, quia posset angelus impellere & proicere corpus manens ipse immotus. Addo præterea, etiam si demus angelum tunc moueri per accidens, necessarium esse, vt in se recipiat mutationem, quæ vere & in se mutetur, quia vere mutat formalem locum (vt sic dicam) in quo antea erat: sicut homo qui defertur in nauem, licet dicatur moueri per accidens, tamen in se vere recipit mutationem, quia licet non mutet materialem locum circumdantem, mutat tamen formalem locum, quem Arist. dixit esse immobilem. Vnde non dicitur moueri per accidens, quia non vere in se mutatur, sed vel quia illa mutatio non per se fit, sed consequenter ex alia mutatione, vel certe, quia non mouetur vt totum, sed per modum partis vnius integri mobilis. Et optimum exemplum est in anima rationali coniuncta corpori, quæ licet per accidens moueri dicatur moto corpore, nihilominus vere ipse in se mouetur, & mutat suum partialem locum: multo ergo magis id verum erit in angelo, qui non minus definitur suo adequato loco, quam anima corpore.

Tandem probatur ratione his omnibus rebus communi, quia quando angelus hoc modo mouetur cum alio corpore, licet non amittat præsentiam substantialem ad illud corpus, cum quo mouetur, amittit tamen propinquitatem, quam habebat prius ad alia corpora, quibus corpus motum ab ipso prius erat propinquum, vt v.g. cum angelus loquebatur cum beata Virgine, sicut illud corpus per quod loquebatur, erat propinquum Virgini, etiam substantia angeli erat propinqua, non per intimam præsentiam substantialem intra corpus Virginis, quia supponimus fuisse definitiue in illo corpore, sed per quandam localem propinquitatem. Non enim capit mens quod corpus illud, in quo angelus loquebatur, esse propinquum Virgini, & angelus per suam substantiam esset intime & definitiue in illo, & quod non haberet quandam proportionalem, veram tamen & propriam propinquitatem substantiæ suæ ad corpus Virginis. Cum ergo ille angelus discedebat per motum localem sui corporis, sicut corpus illud amittebat propinquitatem, & paulatim fiebat magis ac magis distans corporaliter, ita & angelus substantialiter & localiter modo sibi proportionato. Ergo non poterat id fieri sine propria mutatione recepta in ipsa substantia angeli. Patet consequentia, quia propinquitatis inter duas res non potest amitti vel mutari, nisi per mutationem alterius earum, sed tunc non fuit mutatum localiter corpus Virginis: ergo non potuit amitti illa propinquitatis, nisi per mutationem propriam ipsius substantiæ angelicæ.

Nec dici potest, per solam mutationem corporis assumpti mutatam fuisse propinquitatem inter substantiam angeli, & corpus Virginis, quia illud corpus assumptum neque erat fundamentum, neque extremum illius relationis: ergo per solam mutationem eius non tollitur illa relatio. Vnde potuisset optime

Qgg 2 illud

XIX.

XX.

XXI.

illud corpus moueri, vel à Deo, vel ab ipso angelo per impulsu, vel dissipari & corrumpi, manente substantia angeli & que propinqua corpori Virginis, vt, v.g. aliquid operando in aëre, vel in alio corpore incommisso in locum alterius: ergo non satis est mutatio facta in corpore, vt substantia angeli amittat propinquitatem, nisi in ipsa fiat aliqua mutatio. Sic igitur satis constat, his duobus ultimis modis explicatis angelum ita vere ac proprie moueri, vt ipse sit proprium subiectum illius mutationis, ratione cuius moueri dicitur.

XXII.

Neque contra hanc assertionem, aut præcedentes aliquid obiciunt auctores citati, cui specialiter respondere necesse sit. Solum enim supponunt fundamentum illud quod in re spirituali non sit proprium & intrinsecum Vbi, & ex illo consequenter philosophantur, si enim angelus non habet intrinsecum Vbi, nec intrinsecum motum habere potest: nos autem contrario modo progredimur ab eo, quod notius & euidentius videtur ad contrariam resolutionem propositæ questionis demonstrandam.

Quinta assertio dicte questionis respondens.

XXIII.

Angeli habent proprium & intrinsecum Vbi.
Dico ergo quinto. In substantia finita immateriali datur proprium & intrinsecum Vbi illi proportionatum. Hæc assertio sequitur manifeste ex dictis, eamque defendit late ab impugnationibus. Gregorius Capreolus in 2. distinct. 6. quæst. 1. artic. 2. ad argumenta ultimo loco posita contra secundam conclusionem: vbi indifferenter videtur loqui quoad hoc de corporibus & spiritibus. Loquor autem de substantia finita, quia nunc de Vbi accidentali agimus, quod non habet locum in Deo: de quo etiam supra disputatio. 30. sect. 7. dictum est, & infra soluendo argumenta aliquid addemus. Assertio ergo posita euidenter, vt existimo, in fertur ex præcedentibus, nam omnis motus intrinsece inherens alicui subiecto, relinquit in eo aliquem realem terminum, & non potest esse via in vno subiecto, & terminus in alio, cum via nihil aliud sit, quam intrinseca acquisitio & dependentia eius rei quæ fit: unde si via sit in aliquo subiecto, in eodem sit res, quæ per illam acquiritur. Ex hoc enim principio supra argumentati sumus de Vbi corporum: est autem illud principium ex se generale ad omne subiectum, omnemque mutationem, nam ratio facta vniuersalis est, & abstracta. Sed in substantia angeli cum mouetur localiter inest aliqua vera mutatio realis, vt ostensum est: ergo aliquid per illam acquiritur vel amittitur in tali substantia illi intrinsecum, seu inherens. Hoc autem non potest esse nisi Vbi, quia motus localis non tendit nisi ad Vbi, ergo datur in substantia spirituali finita intrinsecum Vbi. Et hæc ratio, quæ per se sola mihi videtur sufficiens suppositis principiis positis, euidentius constabit declarando quale sit hoc spirituale Vbi, quod in sequenti sectione commodius fiet.

SECTIO IV.

Quam proportionem seruent inter se vbi corporis & spiritus.

I.

Rius quam respondeamus fundamentis prioris sententiæ præcedenti sectione positæ, amplius declaranda est ratio & natura ipsius spiritualis Vbi, quod non potest à nobis fieri, nisi per proportionem ad Vbi corporeum, & illa inter se comparando.

II.

Vbi angelici speciei differt ab Vbi corporeo.
Dico ergo primo. Vbi angelicum speciei diuersum est ab vbi corporeo. Probatur, nam vbi corporis materiale est: Vbi vero angelicum spirituale. Deinde, ratione Vbi corporei subiectum eius est ita exten-

sum in ordine ad locum, vt sit totum in toto, & part in parte spatii quod occupat: ac vero ratione Vbi spiritualis subiectum non est ita extensum, sed indiuisibiliter præsens, ita vt si præsentia sit ad spatium diuisibile, totum subiectum eius sit in toto, & totum in qualibet parte. Tercio, Vbi corporeum tale est, vt non admittat secum in eodem spatio aliud corpus naturaliter existens: Vbi vero angelicum ex vi, & natura sua non excludit ab eodem spatio quodlibet aliud Vbi, siue corporeum siue spirituale. Ex his ergo satis colligitur essentialis diuersitas inter hæc Vbi, & consequenter inter motus locales corporis & spiritus: de quo iterum occurrit sermo infra sect. 5. vbi conuenientia & differentia inter hæc magis declarabitur.

Dico secundo: De Vbi angelico est cum proportionem philosophandum, sicut de Vbi corporum, quantum ad multa in quibus conueniunt, quæ ad rem præsentem spectant. Probatur applicando similitudinem, & cum proportionem: quæ de Vbi corporeo in 1. sect. diximus.

Prima conuenientia inter Vbi corporis & spiritus.

IV.
Primo ergo hoc Vbi angelicum est modus substantiæ angelicæ, ex natura rei distinctus ab ipsa à quo formaliter habet talis substantia præsentiam substantialem, quantum est ex parte sua ad corpus occupans tale spatium. Probatur, quia hoc Vbi est aliquid, quod acquiri potest, & amitti per verum motum realem inherentem ipsi substantiæ spirituali: quidquid autem eiusmodi est, distinguitur saltem ex natura rei ab illa substantia, in qua amittitur vel acquiritur, vt sæpe in superioribus probatum est. Hæc autem distinctio modalis sufficit in præsentia, quia per localem motum non transmutatur substantia secundum aliquam rem ab ipsa realiter distinctam, ideoque nec motus ipse localis distinguitur realiter à mobili, sed modaliter. Unde etiam sumitur confirmatio, nam motus localis, cum sit subiectiue in substantia angeli, vt ostendimus, necessarius debet esse modus eius, & ex natura rei distinctus ab illa, quia est aliquid positum reale & absolutum, quod potest esse & non esse in illa: ergo & Vbi, quod est intrinsecus terminus talis motus, est motus intrinsece afficiens ipsam substantiam angelicam.

V.
Præterea, quod effectus formalis talis modi sit constituere præsentem substantiam angeli hic, vel ibi ex eadem proportionem ad corpora intelligi potest. Item quia ex dictis de motu angelico & ex aliis conuenientis principiis positæ, facile intelligitur, hunc effectum formalem esse necessarium in substantia angeli, & eo ipso non est alia forma à qua possit dari, neque etiam est alius effectus formalis, quem possit dare prædictus modus: ergo. Consequentia cum minori satis per se nota sunt. Maior declaratur breuiter, nam substantia angeli vere per se ipsam adest intime alicui corpori, illa autem præsentia, licet vt dicitur ordinem ad alterum sit relatio, tamen vt est fundamentum illius relationis, est quid absolutum, non tantum in corpore, sed etiam in substantia angeli, & posset explicandi gratia vocari *aduentia*. Hoc autem fundamentum ex parte angeli non est sola substantia eius. Nam angelus, verbi gratia, qui est nunc præsens huic aule illemet secundum totam substantiam suam potest esse in caelo, & ibi non fundaret relationem præsentis ad hanc aulam in eodem loco manentem: ergo sola substantia angeli, vt sic secundum se nec est fundamentum talis relationis, neque formale extremum, ad quod terminatur relatio alterius: ergo oportet aliquid aliud adiungere illi substantiæ: hoc autem nihil aliud est, quam illud esse ibi quod per modum absolutæ præsentis intelligitur in tali substantia, quod

VI.

quod necesse est formaliter provenire ab aliquo intrinseco modo illius substantiæ, ergo.

Respondetur id, quod ex parte angeli additur, ut proxima ratio fundandi hanc relationem, non esse modum aliquem in ipso angelo, sed esse operationem eius in corpus. Sed hanc evasionem inferius refutabimus, ostendendo hanc operationem neque esse necessariam ad illam relationem, nec posse esse fundamentum, aut rationem talis præsentia. Et declaratur brevitè ex dictis de motu angeli, quia non potest angelus habere illam præsentiam, formaliter per solam denominationem ab aliquo corpore, vel à qualibet alia re illi extrinseca, nam fieri potest ut recedente quolibet corpore, & à quolibet alio adveniente, angelus eundem præsentia modum ex parte sua retineat, ut in argumentis superius factis declaratum est: & in sequentibus necessario inculcabitur sæpius: ergo hic effectus formalis absolutè præsentia, seu existendi hic aut ibi, est ab aliquo modo intrinsece existente in ipsa substantia angeli, quod esse non potest, nisi ille modus superius à nobis declaratus.

Secunda convenientia.

VII.

Vbi angelicum non habens dependentiam à corpore extrinseco.

Secundo, hoc Vbi convenit angelo, per se loquendo, independentè à corpore extrinseco, à quo fortasse hic & nunc distat, vel in quo forte oritur, sicut dicebamus superius Vbi intrinsecum convenire corpori independentè à corpore circumferente. Probatur eodem modo, quia in nullo genere causæ pendet talis modus angelicus à tali corpore, quia neque ut à forma extrinsece denominante, ut ostensum est, neque ut ab efficiente: quia corpus non agit per se in spiritum naturaliter loquendo: & de aliis generibus causarum res est clara. Neque etiam pendet ut à termino, quia non est relatio prædicamentalis, sed ad summum est fundamentum eius, & hoc magis statim confirmabitur.

Tertia convenientia.

VIII.

Tertio addendum est, hoc Vbi angelicum non solum non pendere ex hoc, vel illo corpore simul existente, verum etiam nec simpliciter à corpore, in quo etiam servat proportionem cum Vbi corporeo, quantum ad hoc quod sicut Vbi intrinsecum vnius corporis essentialiter non requirit aliud corpus circumdans, sed potest manere etiam si reliquum spatium vacuum sit, ita angelus potest retinere idem Vbi reale, spirituale & intrinsecum, non solum si corpora mutantur, verum etiam, si omnino auferantur, & spatium corporibus vacuum relinquatur. Probatur, quia tale Vbi, sicut non pendet ex singulis corporibus, ita nec ex omnibus simul, neque ex corpore determinate, neque confuse aut disiunctim, quia non est maior ratio vnius, quam alterius dependentia.

IX.

Secundo, quia hoc Vbi angelicum non dicit essentialem habitudinem ad spatium reale, & corporeum: ergo omnino ablato tali spatio manere poterit. Antecedens probatur, quia vel illa habitudo ad tale spatium esset ut ad causam, vel ut ad effectum, vel ut ad terminum, nullum istorum dici potest cum probabilitate: ergo. Probatur minor quoad primam partem, quia, ut iam dixi, spatium corporeum non agit in spiritum per se & naturaliter, siue sit sermo de hoc spatio determinate sumpto, siue absolute de hoc vel quocunque alio ibi succedente. Quoad secundam partem probatur, tum quia spatium corporeum ut sic, & ratione sui entitatis non est effectus alicuius spiritus creati per se & ex necessitate loquendo. Et quamvis angelus possit aliquid operari in tali spatio, tamen neque hoc semper necessarium est, neque illud esse potest ratio præsentia, sed potius supponit præsentiam, ut statim declarabo. Quoad tertiam autem partem probatio constat ex

Tom. II. Metaphys.

dictis, quia hic modus non consistit in relatione prædicamentali, quia seclusa intelligi non potest in præsentia materia dependentia essentialis ab aliquo ut à termino.

Tertio argumentor in hunc modum: ponamus angelum aliquem secundum substantiam suam esse intime præsentem alicui corpori: potest ergo Deus annihilare illud corpus, conservando omnino immutatam substantiam angeli, omni genere mutationis realis, & sine productione aut successione alicuius corporis, sed relinquendo spatium illud, quatenus corporale erat, inane: in his enim omnibus nulla est repugnantia, ut per se notum videtur. Rursus reproducat Deus illud corpus cum eodem Vbi quod antea habebat, in hoc enim etiam non est repugnantia. Tunc sic concluditur, angelus ille æque est intime præsentis corpori illi reproducto, ac erat antequam annihilaretur: ergo est in angelo idemodus extrinsecus existendi hic, ratione cuius habet illam præsentiam: ergo semper angelus retinet in se illum modum intrinsecum, etiam quando illud spatium vacuum mansit, in quo modo ostendimus Vbi angelicum consistere: atque ita concluditur, tale Vbi per se non pendere ab spatio corporeo. Maior videtur per se nota, quia angelus immutatus mansit, & corpus recuperat eundem locum, seu intrinsecum Vbi: ergo erunt tam propinqui & intime sicut antequam. Item si corpus sine interruptione suæ existentia perseverasset in eodem loco, & angelus etiam fuisset immutatus, semper fuissent æque huiusmodi: ergo licet interrupta fuerit mutua præsentia per ablationem alterius extremi, si illud restitutum fuit ad eundem statum, erit eadem propinquitas. Prima vero consequentia etiam est nota ex superioribus, quia ad fundandam mutuam propinquitatem non satis est fundamentum, seu Vbi vnius extremi sine alio. Item, quia licet corpus illud restitutum fuisset ad idem Vbi, si angelus inde fuisset mutatus, non haberent inter se eandem propinquitatem: ergo oportet, ut perseveret in angelo aliquid, quod per mutationem eius potest acquiri aut periri: quod necesse est esse modum intrinsecum eius. Secunda vero consequentia patet ex prima suppositione: nam corpus annihilatum fuit sine mutatione reali angeli, & consequenter reproductum fuit sine reali additione facta in angelo ergo omnis modus realis qui reperitur in angelo ante annihilationem illius corporis, & post repositionem eius, perseveravit in angelo toto eo tempore, quo corpus illud fuit annihilatum & spatium vacuum. Ergo Vbi angelicum quantum est ex se æque potest conservari siue spatium sit reale & corporeum, siue inane, seu nihil præter ipsum angelum.

Quarta convenientia.

Quarto ex dictis à fortiori inferitur, hoc Vbi angelicum intrinsece non pendere ex operatione angeli in corpus aliquod, neque ex aliqua alia ratione ad corpus. Probatur, quia si non pendet ex corpore, ut ostensum est, multo minus pendeat ex operatione in corpus. Deinde ex propriis, quia si vbi angelicum pendet ex operatione in corpus, vel est à priori, tanquam à causa seu ratione ipsius præsentia angelica, vel à posteriori, ita ut sit operatio necessario consequens præsentiam, neutrum dici potest, ergo. prior pars antecedentis probatur primo, quia operatio, quæ ab angelo fit in corpus, aut intelligitur transiens & recepta in ipso corpore, aut immanens in ipso angelo: prior in se est materialis, & saltem ob hanc causam non habet causalitatem in angelum, quæ proprie causalitas per influxum realem dici possit. Et etiam actio illa extrinseca angelo, quæ proinde ad summum potest extrinsece denominare actum operantem hic, non vero potest formaliter conferre intrinsecum modum spirituale, in ipso angelo existentem.

Ggg 3

Poste-

XII.

Posterior vero operatio immanens, à qua effectiue prodit transiens, non est nisi volitio qua angelus vult operari in corpus. Hæc autem volitio non potest per se ipsam formaliter constituere angelum huic corpori præsentem, quia illa volitio est quidam actus existens in voluntate: modus autem intrinsecus, quo diximus angelum constitui alicubi, est proxime & immediate efficiens ipsam substantiam angelificatam & motus localis eius: non est ergo formaliter qualitas neque actio vitalis, sed quoddam accidens alterius rationis & proprii prædicamenti. Vnde etiam intelligimus angelum carere omni actu vitali, optime intelligimus ipsum manere substantialiter præsentem, vbi antea erat ergo hoc Vbi angelicum non constituitur formaliter per illam operationem. At vero effectiue potest quidem hoc Vbi causari à voluntate angeli, tamen hoc non fit per volitionem, quatenus per illam vult operari in corpus, sed per volitionem qua vult se mouere & applicare huic vel illi loco: quæ volitio est obiectiue diuersa. Adde quod licet ab hac voluntate effectiue fiat ipsum Vbi, non tamen necesse est, vt ab illo pendeat in conservari: postquam enim angelus per voluntatem se mouit & fecit præsentem alicui corpori, etiam si non habeat illam actualem voluntatem, dummodo non habeat contrariam inde recedendi, ibi manebit præfens, quia non est à quo necessario mutetur. Ergo nullo modo pendet Vbi angelicum ab eius operatione vt à causa.

XIII.

Et confirmatur, nam potius operatio angeli in corpus pendet ab eius Vbi aliquo modo, vt à causa, id est vt à conditione necessaria quam supponit, nam agens finitum licet spirituale sit, sicut operatur ex præsupposito subiecto, ita prærequirit coniunctionem, seu propinquitatem ad illud, vt in illud agere possit iuxta ea, quæ supra late tradidimus disp. 8. Illa autem propinquitatis supponit ex parte angeli tale Vbi, nam ex vi solius substantiæ suæ, vt sic illam non habet: ergo operatio in corpus supponit Vbi angelicum: non est ergo causa illius nisi forte finalis, quatenus videlicet, angelus se applicuit ad tale corpus, vt in illud operaretur, quæ causalitas est impertinens ad rem præsentem.

XIV.

Probat iam alterum membrum, nimirum, quod operatio angeli in corpus non sit requisita tanquam necessario consequens ad Vbi angelicum, primo, quia talis operatio est libera angelo, non solum vt absolute existenti, sed etiam vt existenti, hic: seu vt habenti talem modum præsentiae, cum nihil cogitari possit, quod voluntatem angeli necessario determinet ad talem operationem, per se & ex natura rei loquendo, & seclusis extraordinariis actionibus Dei. Secundo, quia operatio angeli in corpus non potest esse nisi motio localis ipsius corporis, vt supra disp. 35. ostensum est, sed vt angelus habeat suum intrinsecum modum præsentiae, & respectum propinquitatis ad tale corpus alicubi existens, impertinens est quod tale corpus localiter moueatur, vt per se videtur notum: ergo sine causa dicitur illa motio necessario sequi ex vbi angelico.

XV.

Tertio id patet inductione, quæ vtrumque membrum dilemmatis confirmat. Nam in primis anima rationalis separata habet etiam suum intrinsecum Vbi, vt probant omnia, quæ diximus, nam illa communia sunt substantiæ finitæ & spirituali vt sic, & tamen anima separata nullam habet operationem in corpus. Secundo angeli, iuxta communem sententiam Theologorum creati sunt in cælo Empyreo, & tamen in illo operari nihil poterunt, cum immutatum semper manserit: habuerunt ergo ibi præsentiam sine operatione. Nam quod Capreolus in 2. distinct. 2. quæst. 1. ait, eos affuisse ibi ornando cælum, verba tantum sunt: interrogo enim an ornauerit cælum effectiue, ornamentum aliquod in illis faciendo: & hoc dici non potest, quas enim qualitates,

aut quam rem aliam in illud cælum produxissent? Aut intelligit ornasse quasi formaliter, vt gemma ornatum annulum, aut princeps thronum in quo sedet, & hic modus ornatus consistit in sola præsentia sine operatione. Adde demones esse in inferno non vt ornent illud, neque vt ibi operentur, sed vt patiantur potius, quam passionem multi Theologi putant consistere præcipue (quoad penam sensus) in violenta detentione intra infimum & vile corpus, quod earatione apprehendunt vt instrumentum diuinæ iustitiæ. Et quamquam fortasse præter hanc penam sit alia maior, tamen non est dubium, quin etiam illa sit poena, & quin potuerit esse sola, si Deus velleret: & tamen illa in rigore non includit aliquam actionem vel passionem extrinsecam præter intimam præsentiam. Præterea angeli, vt certo credimus, inter nos versantur, & nobiscum adsunt, & tamen non semper actu operantur, vel in nobis vel in hoc medio aëre, qualis enim fingi potest probabiliter esse continua operatio? Nam quod quidam aiunt semper esse attentos ad operandum, si necesse sit, nil refert ad rem præsentem, quia illa attentio est actus mere immanens, & in cælo existentes habere illi possent. Quod si respondeant hic iam habere applicatam virtutem, hoc, præter internum propositum voluntatis, nihil aliud est, quam esse iam præfentes & quasi approximatos ad agendum etiam in actu agant, & hoc est quod nos intendimus.

XVI.

His rationibus conuicti fatentur aliqui necessariam non esse actualem operationem angeli in corpus, vt habeat præsentiam seu propinquitatem substantialem ad illud: dicunt tamen necessariam esse aliquam vnionem realem angeli ad corpus, ratione cuius immediate dicatur esse in corpore cui est vnitus, & ratione illius dicatur esse distans aut propinquus aliis corporibus, quia hæc relationes non possunt intelligi in angelo nisi medio corpore, neque per corpus possunt conuenire nisi posita aliqua vnione ad tale corpus. Quod per quandam proportionem ad animam rationalem corpori vnitam intelligi & declarari potest. At vero qui ita sentiunt, quippiam nouum excogitarunt, minimè necessarium, & in explicabile. Quis enim ex veteribus & grauis Theologis posuit vnquam inter angelum & corpus formalem vnionem, seclusa efficientia: aut quæ est necessitas huius formalis vnionis ad intelligendam intimam præsentiam & distantiam substantiæ spiritualis cum corporali? Quamuis enim in anima hoc inueniatur, quia est forma corporis, & in diuino Verbo, respectu corporis Christi, vel potius in corpore respectu Verbi propter peculiare mysterium vnionis hypostaticæ, tamen inter Deum & omnes creaturas corporeas inuenimus intimam præsentiam substantialem sine tali vnione. Quod si quis dicat ibi interuenire efficientiam, & vnionem esse necessariam vbi deest efficientia, contra hoc est, quia, vt supra vidimus, efficientia non est ratio illius præsentiae ex parte Dei, sed potius illam supponit, ex parte vero creaturæ, efficientia illa est necessaria, quia per illam, & consequenter fit præfens. Et similiter vnio animæ, quamuis simul sit cum intima præsentia substantiæ inter animam & corpus, non tamen est ratio illius, neque in re omnino idem cum illa, nam prius natura, quam per generationem anima vnitur corpori, per creationem sic intime præfens illi: & in resurrectione, verbi gratia corporis Christi, priusquam illa anima iterum vniretur corpori, per motum localem ascendit à limbo vsque ad sepulchrum, qui motus localis non fuit per se primo terminatus ad vnionem animæ cum corpore, sed ad præsentiam localem ad quam statim subsecuta est vnio: non est ergo vnio ratio præsentiae, sed potius præsentia supponitur ad vnionem.

XVII.

Vnde secundum absolutam potentiam non conuertuntur in subsistendi consequentia, sed prior est præ-

præsentia. Nullo enim modo fieri potest ut fiat vnio animæ & ad corpus sine intima præsentia & propinquitate ipsorum, ut per se notum est: & conuerso autem nihil repugnat manere animam secundum substantiam suam præsentem corpori, & nõ vnitam illi formaliter. Vt verbi gratia, in instanti mortis cum naturaliter dissoluitur vnio ex defectu dispositionum corporis, facillime possit Deus facere ut anima ibi præfens maneret localiter immutata, nõ quid repugnat cõseruare ibi animam præsentem sine formali vnione? sicut est præfens celo & purgatorio absque simili vnione. Præterea supra ostensum est esse in angelis modum quandam intrinsecam existendi alicubi omnino independentem à corpore, qui ex parte ipsorum sufficit, ut si corpus ibidem existeret, habeant inter se intimam & realem præsentiam: ergo præter illum modum non est necessaria aliqua realis vnio inter Angelum & corpus propter præsentiam: ergo simpliciter necessaria non est, quia nulla alia ratio huius necessitatis excogitari potest.

XIX.

Præterea est talis vnio inexplicabilis: primo quia non potest esse vnio substantialis, ut est per se manifestum in angelis, de quibus loquimur, quia neque informant substantialem corpora, neque illa suppositant, aut communicant illis suam substantiam vel existentiam: præter quos modos nulla potest intelligi substantialis vnio rei spiritualis ad corporalem. Neque etiam esse potest vnio accidentalis, quia secundum vnionem per modum continuationis, qualis est media quantitate, quæ non habet locum inter spiritum & corpus non potest intelligi vnio accidentaliter substantias, nisi aut per solam approximationem, & intrinsecam denominationem, ut est in corporibus inter locum & locatum, inter vestem & vestitum: aut per efficientiam seu impressionem aliquam qualitatum, ut ignis dici potest vnitus ferro candenti, & Deus vnitus animæ iusti: neque præter hos hætenus excogitatus est alius modus vnionis accidentaliter substantias. Adeo ut Nestorius & alii hæretici, qui affirmarunt esse solam vnionem accidentalem inter Verbum diuinum & Christum hominem, nullo alio modo illam explicare poterint.

XVIII.

Ex ratione declaratur, nam cum aliqua duo realiter vniantur, non per continuationem, sed per immediatam coniunctionem eorum inter se, necesse est ut aliquid esse reale vnum alteri comunicet, quia omnis vnio realis ad hoc tendit, ut ex extremis vnum quid coalescat, quod non fit nisi quatenus vel ex eis resultat aliquo modo vnum esse, vel vnum alteri comunicatum esse. Sed ex duabus substantiis ut sic non configit aliquid vnum esse accidentale, neque vna earum formaliter seu per se ipsam potest communicari alteri esse accidentale, nisi improprium, id est, per extrinsecam denominationem, quia substantia ut sic non habet in se tale esse, & non potest per se ipsam formaliter communicare, nisi quod in se habet. Ergo non potest inter substantias ut sic intercedere accidentaliter vnio, nisi vel effectiua, vel per aliquam extrinsecam denominationem seu relationem, quæ non sunt veræ & reales vniones, neque requirunt proprium modum vnionis in aliquo extremorum. Accedit quod omnis modus vnionis reducitur ad aliquod genus causalitatis intrinsecæ: angelus verò assistens alicui loco, si in illo nihil causat effectiue nihil omnino causat, neque enim intelligi & explicari potest quid intrinsece per se ipsum causet in corpore: ergo neque intelligi potest quam peculiarem vnionem habeat ad illud. Neque est maior ratio, cur Angelus habeat talem vnionem ad corpus, quam corpus ad Angelum, cum non plus causet Angelus in corpus, quam corpus in Angelum: ponere autem hunc modum realem in corpore, valde improbabile est & incredibile item alias etiam anima separata esset capax huius vnionis ad corpus, seclusa infor-

matione, quia etiã illa potest esse intime præfens in aliquo corpore; illud autem inauditum est, & intelligibile. Tandem eadem ratione oportebit dicere quando duo corpora ponuntur penetratiue diuina virtute, habere inter se realem modum vnionis, præter propria & intrinseca Vbi, & relationes præsentig inde resultantes consequens autem plane falsum est quia illud est omnino superfluum, & sine fundamento. Quod si duo corpora possunt intelligi sibi intime præsentia penetratiue absque tali modo, cur non potuerunt intelligi substantia corporea, & spiritualis inter se etiam mutuo & intime præsentia absque illo modo vnionis gratis confecto & inexplicabili.

Sitne angelus ut in loco in corpore, in quo non operatur.

XX.

Relinquitur ergo, proprium Vbi angelicum & spirituale per se non pendere ex vnione reali vel operatione in corpus: ideoque posse spirituales substantias per suum Vbi intrinsecum esse intime præsentem alicui corpori habenti proprium Vbi accommodatum ad illam præsentiam, quamuis inter ea non sit actio vlla vel operatio, sicut vnum corpus potest esse propinquum alteri vel etiam penetratiue præfens sine actione. Tunc vero suboritur questio, quæ potest esse magis de modo loquendi quam de re, an tunc angelus, qui sic est præfens alicui corpori, dici possit esse in illo ut in loco. In quo videtur esse diuersitas opinionum inter Diuum Thomam & sequaces, & Scotum cum suis, nam Diuus Thomas negat, Scotus vero affirmat, quia ad id sufficit præsentia substantialis, ratione cuius dicimus angelos esse in celo, aut esse hic, vtrique ut in loco. Sed si in Philosophico rigore loquamur, sententia Diui Thomæ verior est, quia in tali corpore nulla habitudo intelligi potest ad angelum, ratione cuius dicatur locus eius, quia solum habet habitudinem propinquitatis, ut ex dictis patet: sola autem propinquitatis non sufficit: cur enim potius dicatur corpus locus angelus, quam e conuerso, cum etiam in angelo sit relatio propinquitatis ad corpus? Item etiam inter corpora locatum est propinquum loco quod non est satis ut sit locus eius. Item si duo corpora sint penetratiue in eodem spatio, neutrum est locus alterius, etiam si sibi sit propinquissima: ergo similiter, &c. Ratio denegue est, quia locus extrinsecus (de hoc enim solo potest versari questio) habet rationem continentis: corpus autem illud nullo modo continet angelum, neque ab eo continetur, sed recte concomitanter sunt simul. Nec Scotus oppositum probat aliquo argumento, sed solum probat substantialem præsentiam angeli, respectu talis corporis. Vnde vero ortum habuerint illæ locutiones, angelus est in celo, & similes, & quomodo intelligendæ sint, explicabimus paulo inferius, ubi hoc magis declarabimus & confirmabimus.

Quinta conuenientia.

Quinto ex dictis concluditur, & Deus creasset angelum ante mundum corporeum, habiturum necessario fuisse suum proprium Vbi intrinsecum, quod esset modus substantiæ eius, in quo etiam seruat proportionem ad corpus, ut à nobis explicatum est. Probatur primo ex dictis, quia hoc Vbi angelicum non pendet ex corpore: ergo quamuis nulla sint corpora, est capax angelus proprii Vbi: ergo ex hac parte non est repugnantia. Alioqui vero ex limitatione angelicæ naturæ oritur intrinseca indigentia & necessitas talis Vbi, etiam si corpora non sint. Quod ita de claro nam si post creatum angelum Deus creet corpus, seu hunc mundum, ex vi creationis vtriusque non

XXI.

Angelus ante mundum creatum intrinsece cum Vbi haberet.

sequitur per locum intrinsecum; quod angelus & corpus sic creata, sint inter se distantia seu intime presentia substantialiter. In quo est magna differentia inter Deum & angelos, nam quando cunctis, & quomodocumque corpus creatur, necesse est ut habeat Deum intime presentem per essentiam, quod provenit ex immensitate Dei: angelus vero non est immensus, & ideo non necessario est per suam substantiam praesens in omni corpore quod creatur vel generatur ut etiam nunc in rebus huius mundi videre licet: ergo quamvis angelus esset creatus ante corpus non necessario esset intime praesens corpori postea creato ex vi solius creationis eius, quamquam si Deus veller, posset etiam ita creare corpus illud, ut statim haberet intimam praesentiam cum angelo, & angelus ad illud, quia in hoc etiam nulla est repugnantia.

XXII.

Ex utroque autem inferitur quod intendimus. Nam si corpus & angelus sic creata, non habent intimam praesentiam, ideo est, quia utrumque habet limitatum Vbi, inter quae est aliqua distantia, vel realis, vel quae apta est realis fieri: ut infra declarabimus. Cuius etiam signum est, quia ille angelus posset fieri praesens illi corpori per propriam mutationem localem, sicut nunc per motum fit angelus praesens corpori quod antea non erat, ut supra declaratum est: ergo tunc angelus per illum motum acquirit novum Vbi, quod potest esse adaequatum virtuti eius: ergo amittit quod antea habebat, quodque in sua creatione acceperat, etiam ante corpora. Si vero est contrario corpus illud ita creetur, ut statim sine nova mutatione in angelo facta sit intime praesens illi, hoc etiam est signum habuisse iam antea intrinsecum Vbi, in quo posset illa praesentia fundari, posito alio extremo proportionali. Cuius etiam argumentum est, quia post creatum illud corpus, posset angelus inde discedere, & amittere propinquitatem ad tale corpus per sui mutationem absque mutatione corporis: ergo amitteret tunc aliquam intrinsecum modum existendi, quem habebat etiam antequam corpus crearetur, qui modus nihil esse potest, nisi intrinsecum Vbi. Itaque quia substantia angeli finita est, necessario recipit limitatum modum existendi, secundum quem posset esse absens vel praesens, distans vel propinquus aliis rebus finitis. Quo fit ut talis modus necessario sit accidentaliter, & variabilis in angelo per propriam mutationem eius, in quo ratio Vbi consistit. Quod totum ex se convenit angelo, siue sint corpora, siue non sint.

XXIII.

Et confirmatur tandem; nam si unicum corpus creatur: necessario habet aliquod Vbi proportionatum, etiam si nulla alia res creata sit, quod provenit ex limitatione eius: ergo idem est proportionaliter in angelo. Dices non esse simile, quia corpus necessario secum affert & constituit spatium reale ac extensum, non vero angelus. Respondetur hoc discrimen esse impertinens, nam inde solum sequitur Vbi corporis esse extensum & corporeum, non vero vbi angelicum. Haec enim nihil diximus de spatio reali, neque ad reale Vbi in communi necessarium existimamus esse spatium reale: spatium vero imaginarium, vel ad omne vbi necessarium est, vel ad nullum quia in re ipsa vere non est necessarium, cum in re nihil sit, secundum modum autem concipiendi nostrum, neque Vbi corporeum, neque Vbi spirituale explicari a nobis potest nisi per quandam habitudinem ad spatium imaginarium. Sicut ergo unicum corpus intelligitur habere suum Vbi sine habitudine ad rem aliam distinctam a se, quia realiter adest illi spatio: quod a nobis concipitur ut vacuum, si nihil ibi sit, ita substantia spiritualis, etiam si sit in mundo sine vilo corpore, habere potest suum Vbi reale, non per habitudinem ad aliquid distinctum a se, sed quia alicubi adest, vbi etiam posset adest corpus si ibi crearetur & vbi nos etiam concipimus spatium, quod licet intelligamus esse vacuum corpore, iam tamen non est

vacuum omni substantia creata, cum vere ac realiter ibi angelus sit. Atque huic sententiae fauet Aristoteles I. de celo capite 9. textu 100. vbi ait extra coelum esse intelligentias separatas felicissimam vitam agentes.

An Vbi intrinsecum angeli sufficiat, ut dicatur esse in loco.

Statim vero suboritur quaestio similis praecedenti. XXIV. Si, an tunc possit dici angelus esse in loco: & eadem quaestio est, quando angelus est simul cum corpore, & non operatur in illud an possit dici esse in loca ratione sui Vbi intrinseci, etiam si corpus non sit locus eius, ut diximus. Et hanc quaestionem existimo etiam esse de modo loquendi, nam res constat, nimirum, ratione huius Vbi habere angelum, quantum est ex se ut possit esse distans vel propinquus aliis rebus. Item illud satis esse ut possit moveri localiter, mutando diversa Vbi, nam hic est intrinsecus terminus motus localis. Unde etiam satis existimo esse hoc Vbi, ut per adverbium localia dicatur angelus esse hic vel ibi, quia haec adverbium in rigore non dicuntur habitudinem ad rem extrinsecam, sicut in corporibus dicebamus. His ergo constitutis, an ratione solius Vbi intrinseci dicendus sit angelus esse in loco, necne, eadem habet dubitandi rationem, quae in corporibus existit, de quibus diximus ad modum loquendi distingere: & quia haec verba, esse in loco, significare videtur habitudinem ad rem extrinsecam, ideo non proprie dici de corpore ratione solius Vbi intrinseci. Maiori ergo ratione idem dicendum erit de rebus spiritualibus. Et hac ratione existimo dictum esse a Boetio & aliis, imo & ab Ar. I. de celo. c. 9. tex. 100. incorporalia non esse in loco nisi metaphorice, vel aequivoce: locuti sunt enim non de Vbi, sed de loco extrinseci, qui secundum proprietatem non inveniuntur in rebus spiritualibus, quia a nulla re extrinseca possunt vere ac proprie contineri.

Et de eodem loco, ut opinor, locutus est D. Thomas XXV. cum 1. parte quaestione 52. articulo 1. dixit, angelum esse in loco per operationem seu applicationem virtutis: loquitur enim de loco extrinseco & corporeo, quod, cum non possit convenire angelis secundum proprietatem, id est, secundum proprium contactum quantitativum, solum potest attribui angelis secundum quandam proportionem & analogiam, fundatam in contractu virtuali, qui est per operationem. Et ideo iuxta hanc sententiam neque angelus existit alicubi, vbi nullum est corpus, nec etiam existens vbi est corpus, seu simul cum corpore in quo nihil operatur, dicitur esse in loco in dicto rigore & proprietate, quia cum priori modo existit, nulla est res extrinseca, quae possit esse locus illius: cum vero existit posteriori modo, quatenus res extrinseca adest, tamen est mere concomitanter, & sine vlla habitudine inter angelum & ipsam, quae possit fundare aut propriam, aut proportionalem denominationem loci, & ideo tunc extrinsecum corpus non potest habere rationem loci angelici, ut diximus, quo secluso non relinquitur alius locus extrinsecus, in quo tunc angelus esse possit. Quanquam nostro modo loquendi, quia res spirituales comparantur ad corporeas ut ad us & formae, ideo quando cunctis sunt praesentes corporibus dicuntur esse in illis, ut cum dicimus angelos esse in coelo Empyreo, vbi illud, esse in, non dicit formalem habitudinem loci, sed dicit praesentiam in tali spatio reali & corporeo, quod respectu angeli comparatur tanquam potentiale quid.

Et iuxta hanc interpretationem non est magna diversitas inter opiniones Theologorum de loco angelorum, quibusdam dicentibus, angelum esse in loco per operationem: aliis vero per substantialem praesentiam. Nam si priores locuti sunt de loco extrinseco, posteriores vero de intrinseco Vbi, dicunt quidem

diuersa non tantum contraria, nisi fortasse in verbo-
rum connotatione. Si vero qui priori modo opinan-
tur, negare intendunt intrinsecum Vbi Angelorum
vel illud constituitur necessario dependens ab actua-
li operatione in corpus sicut diffensio in re & in eo
sensu nullo modo probare possumus illam senten-
tiam. Et similiter, si auctores posterioris sententiae ita
constituunt Vbi intrinsecum in angelis ut illud sit
sufficiens ratio ob quam dici possit angelus esse in a-
lio tanquam in loco, sic non probamus illam senten-
tiam. Distinguendo igitur inter proprium Vbi, & lo-
cum extrinsecum, facile, ut exiit, & res ipsa intel-
ligitur, & locutiones accommodantur.

Satis sit fundamentis aliarum opinionum.

XXVII.
Primo.

AD primum fundamentum primae sententiae in
precedenti Sect. positum negatur assumptum,
nimirum Vbi ut sic intrinsece fundari in quantitate
molis: existimamus enim vniversalius quid esse Vbi
quam sit quantitas, nam praeter Vbi corporeum &
circumscriptum, datur Vbi spirituale & definiti-
uum, quod non indiget quantitate. Cum vero obi-
ciatur, esse alicubi, idem esse quod replere vel consti-
tuere spatium reale: respondetur si nomine spatii rea-
lis intelligatur quod actu habet dimensiones reales
& quantitativas, sic constituere vel replere spatium
non esse de ratione Vbi ut sic, sed solius Vbi circum-
scripti seu quantitativi. Et haec sine dubio est pro-
prietas illius vocis *spatium reale*, nam nomine spatii, nos
intelligimus distantiam includentem dimensiones
quantitativas: unde cum addimus *reale*, nil aliud si-
gnificamus, quam quod tale spatium propria quan-
titate molis repletum sit. Si autem nomine spatii la-
tius vtamur in ordine ad nostrum modum concipi-
endi, si replere spatium, esse potest & quantitati-
ue, & substantialiter seu praesentialiter, quod nihil
aliud est quam ibi adest, vbi corpus adest, vel, vbi
intelligimus posse adeste corpus. Et hac ratione ex-
plicamus hoc vbi per ordinem ad spatium imagi-
narium, non quia tale spatium aliquid sit, sed quia
nos illo modo concipiendi indigemus ad explican-
dum hos modos rerum, & relationes vel habitudi-
nes inter res alicubi existentes. Sic-
ut supra tractantes de duratione saepe vsumus con-
ceptione temporis vel successione imaginariae, quia
non possumus aliter explicare rationem durationis,
nec habitudinem prioris & posterioris vnus ad al-
iud, quamvis ipsa imaginaria successio in re nihil
sit.

XXVIII. Vnde ad secundum argumentum, quod ad situm
attinet, negamus inde sequi quod habeat locum in
re spirituali, quia nec situs & Vbi sunt omnino idem
nec situs dicit modum cuiusunque Vbi, sed corpo-
rei. ut seq. Disputatione explicaturi sumus. Quod
vero attinet ad distantiam, dicendum est, hoc etiam
nomen distantiae posse esse *quatuor*, nam in lo-
cali distantia, de qua sola est sermo, multa concu-
runt. Primum extrema quae distare dicuntur: deinde
illud intervallum quod est inter, talia extrema,
ratione cuius distare dicuntur: tertium relatio di-
stantiae, quae in ipsis extremis resultare creditur. Po-
test ergo distantia dici realis, vel quia haec omnia sunt
realia, vel saltem quia extrema realia sunt, etiam si in
terea nulla vera res interposita sit. Ut latera huius
aule tantum inter se distat, quia talia Vbi habet, in-
ter quae tanta longitudo realis quantitatis interponi-
tur, tamen si Deus auferret aerem interiectum, & spa-
tium vacuum relinqueret, reuera & quae illa latera in-
ter se distarent vere ac realiter, imo etiam, ut opinor
eandem relationem distantiae retinerent, quia haec
non fundatur in reali medio interiecto, sed in ipsis
extremis realibus ut habentibus talia Vbi, & ad ea-
dem terminatur. Quamquam vero haec distantia
realis per se ac formaliter non consistat in reali qua-

ritate interiecta actu, necessario tamen illam postu-
larin actu vel potentia, ideo enim tanta est distantia,
quia tanta dimensio quantitatis est vel esse potest in-
ter talia extrema: neq. aliter a nobis concipi aut me-
surari potest.

Dum igitur in illo argumento inferitur, posse esse
distantiam inter res spirituales secundum se, variis
modis accipi potest illa particula *secundum se*: Primo
ut significet, substantiam spirituales, ut sic posse
esse extremum distantiae realis, & habere in se fun-
damentum eius, & consequenter etiam relationem,
si habeat extremum ad quod possit terminari, & quo-
ad haec omnia concedo substantiam spirituales esse
se capacem distantiae, vel à corpore, vel à substantia
spirituali, ut statim dicam. Deinde potest illa particu-
la *secundum se*, cadere supra distantiam prout signifi-
cat ipsum intervallum, quod est inter extrema quae
distant, ita ut sensus sit, substantiam ipsam spirituales
per se ipsam constituere, & quasi formaliter causare
illud intervallum: & hoc negandum est, quia necesse
quitur ex dictis, nec est in rigore verum. Nam licet
angelus habere possit suum intrinsecum Vbi in illa
distantia, tamen ipse non est causa, quod illa distan-
tia habeat latitudinem vel extensionem, sed haec si
realis sit, semper sit per quantitatem: si vero non sit
realis, nullam realem causam requirit in actu, sed a-
ppetudine, quia talis distantia nec esse nec intelligi po-
test, nisi quatenus quantitate molis repleti potest.
Vnde alius sensus esse potest, inter angelos secundum
se, inter solas substantias angelicas posse esse distan-
tiam, etiam si nulla realis quantitas sit in rerum na-
tura: & hunc sensum verum esse credimus, quia ad hoc
sufficit spatium imaginariū, quod nos concipimus ut
aptum repleti quantitate. Possunt n. duo angeli ha-
bere duo Vbi, ratione quorum fundent inter se re-
lationem distantiae, quia possunt ita se habere, ut inter
eos possit tantum corpus interponi sine eorum muta-
tione, quod satis est ad distantiam, etiam si de facto tale
corpus interpositum non sit. Exemplum est manife-
stum in distantia durationis, nam secluso omni tempo-
re vel successione reali potest vnus angelus esse pri-
or vel posterior alio duratione, & ita quamvis in eis,
aut inter eos non sit realis extensio temporis, nihilomi-
nus possunt inter se duratione distare, si Deus prius
vnum creet quam aliū: quae distantia à nobis non con-
cipitur, nisi per ordinem ad successionem imagina-
riā, & ad tempus reale, quod posset inter illas duas crea-
tiones angelorum intercedere. Ad eundem ergo mo-
dum philosophandum est de distantia locali: haec n.
ob similem causam non semper requirit quantitativam
extensionem in reb. quae distare dicuntur, neq. etiam in
medio intervallum, quatenus sine ordine ad illam, seu ca-
pacitatem eius non possit illa distantia intelligi à nobis.

XXX. Vnde ad tertium argumentum negandum est an-
tecedens: iam enim ostensum est, quod licet angeli
crearentur ante mundum corporeum, haberet vnus
quisq. suum proprium & intrinsecum Vbi: Conceditur
do etiam habituros fuisse inter se distantiam vel pro-
pinq. uatatem localem: haec enim in intrinseco Vbi
fundatur, etiam si desit extrinsecus locus. Quod pa-
ter in corporibus: posset n. Deus creare alium mun-
dum, cuius vltima sphaera distaret ab vltima sphaera
huius mundi per centum, aut mille stadia, aut quan-
tum Deus veller, ut in superioribus ostensum est,
tractando de Dei immensitate. Eadem est autem ra-
tio quoad hoc de substantiis spiritualibus, nam ad di-
stantiam satis est, quod inter extrema realia sit inter-
uallum, quod posset tanta extensione quantitatis re-
pleri: quod autem illa extrema sint extensa, aut indi-
uisibilia, vel incorporea, parum refert, quia illa non
causant distantiam, sed sunt in terminis ipsius distan-
tiae. Quod ita declaratur, nam si vnus angelus esset in
caelo Empyreo huius mundi, & alius in vltimo caelo
alterius mundi, reuera inter se distarent & quae acipfi
caeli, quia de his rebus locis illorum, ut suppono:
ergo

ergo si Deus annihilaret vtrumque mundum corporeum, & conseruaret illos angelos intrinsicè immutatos, adhuc inter se distarent, quia retinerent idem fundamentum distantie: ergo eadem ratione, licet crearentur ante mundum corporeum, potuissent creari distantes substantialiter. Et ratio à priori est, quia nullus eorum est immensus, sed vnusquisque habet definitum Vbi, quod esse potest extra Vbi alterius. Quia vero neque ex natura sua, neque etiam se excludunt ab eodem spatio, sicut corpora, ideo etiam possent creari propinquius vel intime sibi presentes substantialiter, pro voluntate creatoris.

XXXI.

Sursum & deorsum & alia huiusmodi differentie an habeant locum in Angelis

Quod vero illo argumento addebatur de differentie sursum vel deorsum, non sequitur eas habere locum in angelis, seculis corporibus, quia non sumuntur ex præcisa ratione Vbi, sed proprie ex partibus heterogeneis hominis seu animalis, & sitibus ac peculiaribus virtutibus operatiuis earum, & inde per metaphoram applicatæ sunt ad totum hoc vniuersum seu celum & ad diuersas partes eius. Aliis vero rebus tribuuntur in quantum sunt simul cum illis partibus mundi vel in sitibus earum, & sic Angeli beati dicuntur esse sursum, damnati vero deorsum. Quapropter seculis corporibus, & ordine partium huius mundi, non posset illa denominatio spiritibus attribui: sicut etiam, si Deus crearet duos mundos inter se distantes, neuter esset sursum, aut deorsum.

Substantia incorporea non semper & ex necessitate habet adequatum Vbi.

XXXII.

Circa confirmationem illius argumenti, in qua quaeritur, an seculis corporibus Angelus alicubi existens, esset totus in toto, & totus in qualibet parte, vel quomodo esset: aduertendum est quod licet angelus iuxta dignitatem & perfectionem suæ naturæ determinet sibi certam spheram, cui exhibere potest suam præsentiam substantialem, non tamen toti illi semper adest ex necessitate naturali, sed potest esse in minori, & minori, atque etiam in puncto, ut si equestris docent Theologi cum D. Th. 1. p. q. 52. ar. 1. & in 2. d. 2. vbi late Greg. q. 7. & Maior q. 4. Bonau. & alii. Solus Scotus videtur hoc in dubium reuocare, tandem vero in eandem descendit sententiam, quam etiam tenet Ocham quodl. 1. q. 4. A qua nonnulli moderni dissentiant, dicentes angelum ex necessitate habere semper adequatum Vbi, seu adequatam præsentiam suæ substantiæ. Fundatur, tum quia Deus semper ac necessario habet huiusmodi præsentiam substantiæ suæ, tum etiam quia hæc præsentia conuenit angelo ratione suæ perfectionis, sed necessario semper habet tantam perfectionem: ergo tantam præsentiam.

XXXIII.

Deus cur necessario habeat adequatam præsentiam non angelus.

Sed hæc argumenta leuia sunt. Est enim longe diuersa ratio de Deo, tum quia immutabilis est, tum etiam quia præsentia eius, nullo modo distinguitur in re à substantia eius: vtrumque autem secus est in angelo. Et propterea etiam non recte colligitur necessitas actualis præsentiae adequatæ ex necessitate naturalis perfectionis, quia hæc duo distinguuntur ex natura rei in angelo: & quamuis præsentia consequatur ad perfectionem naturalem, non tamen naturali dimanatione ad modum propriæ passionis, sed per applicationem liberam voluntatis seu virtutis motiue, vel pro voluntate creatoris, si loquamur de primo Vbi concreto cum angelo. Est ergo in hoc differentia inter corpus & spiritum, quod corpus affectum determinata quantitate, necessario (necessitate naturali) habet Vbi & occupat spatium adequatum suæ quantitati, angelus vero minime. Et ratio discriminis est, quia in corpore Vbi & occupatio spatii provenit ex naturali repugnantia, quæ partes quantitatis habent inter se respectu eiusdem spatii: at vero quod substantia spiritualis finita, sit præfens spa-

Quare corpus necessario exhibeat totam suam præsentiam.

tio extenso, non provenit ex aliqua necessitate sibi intrinsicæ, & ideo est illi voluntaria intra terminum sibi possibilem iuxta perfectionem suam. In quo est notanda differentia inter rationale animam, & substantias angelicas, quod illa, quia est vera forma corporis naturaliter non creatur nisi in corpore, & cum vnione ad corpus, & ideo semper creatur cum præsentia proportionata & adequata illi corpori in quo creatur, & quamdiu est vnita corpori, eadem necessitate naturali habet præsentiam suo corpori adequatam: postquam vero separatur à corpore, habet in hoc eandem indifferentiam quam alie substantie angelicæ, quæ cum non sint formæ corporum, ex intrinsicæ natura sua non determinantur, ut in aliqua certa extensione suam præsentiam exhibeant.

Ex hoc vero exemplo potest confirmari communis sententia, nam rationalis anima non semper habet præsentiam sibi adequatam simpliciter: nam quando est in corpore paruo non habet tantam præsentiam quantum in magno, neque in corpore mutilo, sicut in integro. Nisi quis fortasse fingat (quod aliquando vident Theologi assentem audiri) quando homini absinditur manus, non amittere animam præsentiam ad illud spatium in quo erat manus, etiam si amittat vnionem, sed manere partim in corpore mutilo, partim extra præfens illi aëri, v. g. qui est contiguus brachio. Quod quam sit absurdum, satis per se constat: alias pari ratione dicendum esset animam pueri in instanti conceptionis non esse tantum in corporeculo eius, sed esse quasi circumfusam per tantum spatium, quantum occupare posset maximum corpus, & à tali anima potest informari: quia tunc præsentia est absolute adequata tali anime: atque ita fieret ut anima licet crearetur tota informans, non tamen totaliter intra corpus, quia simul esset præfens multis corporibus quæ non informaret, quod absurdissimum est, & parum consentaneum sanæ doctrinæ. Si ergo substantia animæ non necessario determinat totam præsentiam suam quam habere potest, cum magis accedat ad corpora, neque angeli illam determinabunt.

Cum ergo in illa confirmatione inquiratur, quomodo esset angelus alicubi, si Deus illum crearet extra corpus: respondendum est, ita fore, sicut creator vellet illum constituere, quia tunc haberet Vbi per concrectionem, & non determinat ex natura sua modum seu extensionem necessariam sui Vbi. Et ideo determinatio sumenda est ex efficientia creatoris pro instanti primo creationis, nam postea posset mutari pro voluntate angeli, in quo eandem rationem esse censemus de angelo creato extra omnia corpora, vel intra illa.

Cum vero obiicitur quod angelus tunc non posset esse totus in toto, & totus in qualibet parte, quia tunc non esset totum aut pars: respondetur primum esse æquiuocationem in illo verbo, *esse in*, nam licet quando loquimur de angelis per comparisonem ad corpora, dicat habitudinem ad totum reale, & ad partes eius, tamen cum loquimur de angelo alicubi existente sine corporibus, non indicat relationem ad corpus, sed talem modum existendi in ipso angelo, ratione cuius sine ulla sui mutatione potest esse præfens totus toti corpori, & cuiuslibet parti eius, si ibi adest, ita ut ille modus actu sit in angelo, habitudo autem quæ significatur per *esse in toto*, &c. non sit actualis, sed aptitudinalis. Et ideo solet illud *esse in* per ordinem ad spatium imaginarium explicari, quia tunc angelus esset totus in aliquo spatio, & totus in qualibet parte eius, quod supra latius explicuimus tractantes de immensitate Dei. Secundo dicitur, quod licet in substantia angeli non sit totum, & pars, neque etiam tunc est in corpore præfente angelo, quia supponimus nullum esse, in ipso Vbi angelico est totum & pars, quia reuera habet aliquam extensionem non ex subiecto, sed ex se & nostro modo intelligendi ex ordinem ad spatium, ut supra declaratum est tractando de

immutabilitate. Tunc ergo dici potest, angelus esse in toto & in qualibet parte respectu sui Vbi, & tota substantia eius esset in toto Vbi, & tota sub qualibet parte eius. Tercio, potuisset tunc Deus si vellet, creare angelum in puncto non reali, quia supponimus nullum esse: sed nostro modo intelligendi secundum quandam habitudinem ad illud, quia nimirum in ipso spatio imaginario concipimus & dimensiones quantitatis, & puncta: & ideo cum angelus, non necessario requirat extensionem secundum se, neque etiam in presentia sua, posset cum indivisibili Vbi creari, siue in corpore, siue extra illud.

XXXVI. Ad ultimum, quod attingit materiā de Vbi ipsius Dei, quoniam coincidit cum materiā de immunitate, quæ superius fuisse tractata, hic solum addendum est, Vbi prædicamentale non habere locum in Deo, quia Vbi prædicamentale est accidens, & modus ex natura rei distinctus à substantia: unde tale Vbi semper est finitum & limitatum. Præsentia vero Dei, quæ est eius immunitas, est infinita, & non est modus, sed formaliter est ipsa substantia Dei: unde neque est accidens, neque est vlllo modo mutabilis in Deo. Loquendo ergo de hoc Vbi, neganda est sequela argumenti. Si vero esset sermo de presentia substantiali, abstrahendo à modo accidentali, sic verum est in hoc seruari proportionem, quod sicut substantia spiritualis finita est alibi, etiam si non sint corpora, ita substantia diuina perse ipsam est vbi, dummodo illud Vbi non dicat habitudinem realem ad extrinsecum locum, sed solum rationem existendi diuine substantiæ, quæ ex se ita est immensa, vt sine sui mutatione, apta sit esse intime in quouis loco. Et hoc non negant Scholastici ibi citati, sed potius hac ipsa distinctione vtuntur, quamuis significant, nomen *vbi* in propria ratione indicare confortum rerum omnium in quibus Deus sit: quod nihil obstat veritati rei, quam explicuimus. Vide Anselm. in Monolog. c. 23.

XXXVII. Ad illationes vero quas inferit illa sententia, respondere non est necesse, quia iam destructum est fundamentum ex quo illa inferuntur, & contrarias assertiones veras esse ostendimus.

SECTIO V.

Vtrum Vbi soli substantiis conueniat, vel etiam accidentibus.

I. Ratio dubitandi.

Ratio dubitandi esse potest, quia Vbi solis illis rebus conuenit, quibus motus localis conuenire potest, cum Vbi sit terminus motus localis, sed solum substantiæ proprie localiter mouentur, accidentia vero tantum per accidens, ratione substantiarum. In contrarium vero est, quia accidentia propriissime dicuntur esse hic aut ibi: hæc autem sunt denominationes sumptæ ex Vbi, & non extrinsecæ, sed intrinsecæ, ergo.

Secunda assertio de Vbi quantitatis.

II.

Quantitas habet proprium Vbi distinctum in re ab ipsa substantia.
In hac re, vt à clarioribus initium sumamus, dicendum est quantitatem habere suum proprium Vbi in re ipsa distinctum ab Vbi substantiæ. Hanc veritatem nobis præcipue manifestauit Eucharistia mysterium, in quo facta transubstantiatione manet tota quantitas panis retinens idem numero Vbi, quod ante consecrationem habebat, & illud est Vbi proprium quantitatis, nam ratione illius dicitur quantitas hostiæ consecrata esse ibi: ergo. Dicitur fortasse hoc argumento solū probari mande: ipsum Vbi substantiæ panis, quod antea quidem ipsam substantiā afficiebat media quantitate, postea vero afficit solā quantitatem: unde non probat quantitatem habere proprium Vbi distinctum ab Vbi substantiæ. Sed contra, quia in primis argumentum factum concludit il-

lud Vbi, quod manet in quantitate, esse, realiter distinctum à substantia: à quantitate autem ipsa solum distingui modaliter. Primum patet, quia post consecrationem non manent nisi accidentia realiter distincta à substantia, vt alibi dictum est. Itē, quia quantitas est res distincta à substantia: ergo si ille modus identificatur realiter quantitati, solumque modaliter ab ea distinguitur, ne esse est, vt à substantia realiter distingatur. Denique, posset etiam Deus seruire substantiam destructa quantitate, & presentia seu Vbi eius: hoc autem est signum sufficiens distinctionis realis, scilicet: quando duo possunt mutuo separari, & inuicem permanere vnum sine alio. Vt & conuerso signum sufficiens solius distinctionis modalis inter quantitatem & illud Vbi est, quia tale Vbi nullo modo potest à quantitate separari, ita vt sine illa conseruetur in esse. Ac denique supra satis ostensum est Vbi ex ratione sua habere, quod sit modus tantum eius rei quam primo afficit, & presentem facit.

Ex quo ulterius facile ostēdi potest, hoc Vbi quantitatis esse distinctum à proprio & intrinseco Vbi, quo substantia materialis in se immediate afficitur, & sit præsens etiam dum quantitati subest. Primum quidem, quia posset Deus quantitatem separare à substantia, corrumpendo quantitatem, & conseruando substantiam omnino immutatam localiter, quod supra latè probatum est, cū de quantitate ageremus, neque in eo fingi potest vlla implicatio contradictionis: tunc ergo retineret substantia proprium & intrinsecum modum presentie, qui non potest nisi ad Vbi pertinere: unde secundum illud posset illa substantia diuina virtute mutari, & in alium locum transferri. Secundo, quia substantia non solum est præsens hic per denominationem à quantitate vel à modo quantitatis sed necesse est vt habeat intimam præsentiam quæ sit intrinsecus modus eius, tum ob generalem rationē, quia præsentia semper est modus intrinsecus rei presentis, tum etiam: quia inter quantitatem ipsam, & substantiam eius est etiam intima & mutua presentia & relatio, quæ in vtroque extremo habet fundamentum: illud autem non est ex parte substantiæ sola entitas eius, nam posset esse in rerum natura illa entitas substantiæ, & quantitas cum eodem Vbi, & non sequi inde relatio, vt patet, si Deus substantiam, v.g. panis Eucharistia non commutaret in aliam, sed transferret in alium locum, & ibi conseruaret. Neque etiam est tale fundamentum ipsa in hæsiō quantitatis quia potius illa præsentia ordine naturæ antecedit in hæsiōnem saltem ex parte subiecti, vt statim explicabo: & maxime quia ablata in hæsiōne posset Deus conseruare illas duas entitates cum intima presentia, sicut supra dictum est in similibus.

Denique est alia ratio, quia substantia est simpliciter prior ordine naturæ, quam quantitas: ergo vt sic supponitur quantitati cum omnibus conditionibus requisitis ad causandum materialiter in suo genere ipsam quantitatem: vna autem ex conditionibus requisitis est esse hic & nunc, nam sicut debet esse res singularis, ita etiam debet habere condiciones existendi determinatas & singulares, hanc ergo conditionem, quæ est esse hic presentem, non accipit substantia à quantitate formaliter. Et confirmatur ac declaratur ex dictis supra de anima rationali: habet enim suam presentiam substantialem in corpore humano æque intimam & indistantem à quantitate ac ipsa mater materia, non tamen cum simili vnione, nam anima & quantitas non vniuntur immediate, sicut materia & quantitas. Unde non habet anima suam presentiam formaliter à quantitate, sed simul cū illa. Rursus inter ipsam animam, & substantiam corporis est mutua presentia substantialis quæ formaliter saltem & essentialiter non est à quantitate. potest enim de absoluta potentia Dei sine quantitate conseruari: illa autem presentia nihil aliud est, quam quoddam Vbi

Vbi proprium substantiæ: ergo idem intelligendum est de omnibus substantiis corporeis.

Obiectionibus satisficit.

Dices: Communis omnium sententia est substantiam corpoream non esse in loco, nisi media quantitate: si autem vnaquaque eam habet suum proprium & intrinsecum Vbi, non magis substantia est in loco ratione quantitatis, quam e contrario: ergo. Item si quantitas habet suum proprium Vbi, & illud communicat substantia corporeæ, quid necesse est aliud in ipsa et subiecta multiplicari? Præterea alias quot essent accidentia in re distincta, tot essent multiplicanda Vbi in vnaquaque substantia, quod & nouum videtur & superfluum auctum.

VI. nouum videtur & superna: aneum.
*Qualiter
 dicatur sub
 stantia in a
 serialib' esse
 in loco vari
 ome quon-
 tiam.* Respondetur, substantiam materiam in primis
 esse in loco ratione quantitatis, loquendo proprie de
 medio extrinseco, à quo continetur & circumscribitur.
 Est enim aduertendum, cum dicitur rationem esse
 in loco esse quantitatem intrinsecam, amplius corpo-
 ris, non esse sermone de ratione formali, quæ de-
 nominet rem existentem in loco hæc enim est potius
 ratio, efficiens corporis continentis: nam sicut ratio
 formalis essendi album est albedo informans, ita ra-
 tio essendi in loco (quod non est aliud quam esse lo-
 catum) est ipse motus, vt actualiter locans & con-
 tinens. Est ergo in ea locutione sermo de ratione for-
 mali, quæ ex parte subiecti tenet, & constituit illud
 capax talis loci, & huiusmodi ratio dicitur in corpo-
 ribus esse quantitas finita, quia per illam redduntur
 apta, vt circumscribi possint, & extrinseca superficie
 terminari, quantum est ex se, nam substantia sola, quæ
 titate carens, cum penetrabilis sit cum quacunque
 quantitate, nec contineri potest physice, nec contineri
 extrinseca superficie.

VII. Rursus si loquamur de Vbi, & duplex distinguendum est, vnum circumscriptum, seu potius circumscribibile. aliud definitum, quam distinctionem latius declarabimus. Sect. seq. Substantia ergo materialis habet rationē quantitatis, quod sit priori modo alicubi ratione quantitatis, & propterea modus ille dici et soler quantitatiuus: consistit aut in hoc, quod res quæ sic existit alicubi, ne essario habet partes suas aliquo modo distantes in partialibus locis, ita vt vna non sit intime præsens alteri, nec se possint penetrare naturaliter loquendo. Tota aut ratio existendi alicubi provenit à quantitate quæ in sensu superius explicato intelligendum est, nam actualiter sic esse alicubi habet res quanta ab ipso Vbi quantitatiuo, tamen aptitudinem naturalem, & necessitatem sic existendi, habet a sola quantitate, à qua id participat substantia, & reliqua omnia quæ illi insunt, vt constat ex dictis superius disp. 40. Nam partes substantiæ non repugnant inter se, quoad intimam præsentiam, nisi essent affectæ quantitate. At vero quoad alium modum essendi alicubi definitiue, qui tantum consistit in præsentia ad certum spatium definita: non habet substantia per quantitatem quod sit capax talis præsentia, sed ex hoc solum quod est talis entitas finita, & in rerum natura existens, talem modum essendi postulat. Vnde et angeli immediate, & per suam substantiam & sunt capaces proportionati modi existendi alicubi, & semper aliquem determinatum modum requirunt.

¶ **VIII.** Et hinc patet responsio ad alteram interrogatio-
nem, nam quia substantia corporea, licet sub quanti-
tate sit, est distincta a res ab illa & natura sua prior illa,
ideo ex se necessario secum affert extrinsecum modum
præsentæ sibi realiter identificatum & distinctum à
modo præsentæ quantitatis. Quid enim plus habet
quantitas, ob quod secum afferat præsentiam seu
vivificationem sibi accomodatam, quam ipsa substantia.
Sicut ergo quantitas hoc ipso quod est, necessa-
rio se exhibet alicubi præsentem, ita etiam substantia.

tia ex vi suæ entitatis, si præcise ac separatim confide-
 retur. Solum est differe-ntia in modo præsentia, vti
 explicuimus. Quod autem illæ duæ præcise natura-
 liter colligatæ lineæ & variatæ vna varietur et ali-
 qua, hoc non tollit distinctionem, sed prout ex co-
 junctione ipsarum rerum, in quibus tales præcise
 radicantur. Et in argumentum distinctionis sufficit,
 quod simpliciter non repugnat vnam ab altera sepa-
 rari, & e converso.

Altera assertio de Vbi aliorum accidentium.

Hinc consequenter dicendum est, Vbi in tota sua latitudine sumptum non coartari ad solas substantias, neq; inter accidentia a soli quantitati convenire, sed reliquis etiā accidentibus, sive corporalibus, sive spiritualibus quoq; in rerum natura existunt. Hæc affectionem mihi satis probat tertia obiecto supia proposita, in qua hoc tanquam inconueniens inferrebat, nam iuxta consequenter loquendo optime inferitur, argumenta enim facta de substantiæ & quantitatis, æque probant de qualibet alia entitate, nam si albedo v.g. est in rerum natura, etiam mihi intelligatur servari sola sine quantitate, nec cessario exhibet præsentem alicubi modo sibi accommodato. Et in charitatis (vt aibi ostendi) posset Deus servare albedinem sine quantitate, quod similiter posset facere conservando albedinem omnino immutatam localiter, atq; ac eo conservando illā æque manente ab aliis rebus, ac antea erat, nam in hoc nulla est repugnantiæ ergo lignum est habere albedinem propriam. Vbi quali denitutum distinctum ab Vbi quantitati & proprio quantitates. Quod aut in albedine explicuimus, eiusdem rationis est in quolibet accidente corporeo, et in accidentibus et spiritualibus, vt sunt potentiz angelicæ, nam licet necessario committunt suam substantiam, & sint vbiqueq; est illa, nihilominus in eis vere est proprius præsentis modus, quem vnusquq; retinere posset si sola conservaretur constructa omni alia entitate.

Quapropter, mea sententia, nō recedunt qui dicunt substantias separatas esse in loco per potentia operandi in loco, & non per substantiam vte siue nam si sic sermo de esse in loco extrinsecus ad hoc non sufficit potentia, sed necessaria est operatio qua contingant locum, seu rem loco contentam, iuxta ea quæ explicuimus superiori sectione. Si vero loquantur de esse in loco, vt tantum dicit esse alicubi per Vbi in trinsecum, sic fallum est substantiam esse alicubi ratione potentia; porius quam ratione sua, imo aliquo modo potentia comitatur substantiam; quam uetiam ipsa, ratione suæ entitatis, si illam propriam habeat suam peculiarem modum presentia seu vbiac-tionis requirit.

Ad obiectionem ergo tertiam, quæ solum fundatur in quadam admiratione de multiplicatione totmodorum Vbi. Dicendum est non esse maiorem rationem admirationis in Vbi, quam in Quando seu duratione. Sicut ergo vnaquæq; res, hoc ipso quod habet propriam & intrinsecam existentiam habet etiam propriam & intrinsecam durationem, necesse habet propriam & intrinsecam præsentiam, quæ non aequè identificatur: non est enim necesse similitudinem tenere in omnibus. Tamè quæ omnia accidentia eiusdem subiecti sunt ibi per modum vnius, & cum illo constituunt vnum aliquo modo, & quæ illius præsentem aut semper naturalem sequitur. Ideo illius totius compositi dicitur esse aliquo modo vnum Vbi; quanquam reuera illud non sit propriè asper se vnum in suo genere, sed congregatio quadam. Sicut etiam homo velutis censetur ha-

Respon-

Responsio ad rationem dubitandi initio.
positam.

Diuisio vbi in definitiuum, & circumscriptiuum
exponitur.

XII.

II.

Et hoc etiam confirmari potest exemplo motus, localis (vt simul rationi dubitandi in principio posita respondeamus) dicitur enim vnus res per accidens moueri ad motum alterius, non quia vere & in se non mutetur, alioqui non proprie, sed per metaphoram, aut denominatione extrinseca mutari diceretur. Sed illud per accidens, perinde est ac per aliud: tunc enim dicitur res sic moueri per accidens, quando motus non exercetur primo & per se circa illam, sed circa aliam, quæ alteram secum trahit, vt plane constat de homine, qui mouetur in navi, vel de vestibus, quæ mouentur cum homine. Ad hunc ergo modum intelligendum est moueri accidentia ad motum subiecti per accidens, non quod ipsa non vere & in se mutantur, nam reuera mutant locum & Vbi, & consequenter etiam mutant relationes propinquitatis vel distantie ad res alias, sed quia quasi deferuntur ad modum subiecti.

XIII.

Primo per se
aut per ali-
ud vbi sit
in loco.

Sed instabit tãdem aliquis, quia si accidentia habent propria Vbi, cum ipsum etiam Vbi sit quoddam accidens, habebit etiam suum Vbi, distinctum ab Vbi subiecti, & ita procedetur in infinitum. Respondetur vulgari solutione, quæ in simili processu dari solet, vnumquodque Vbi se ipso esse præfens vbiunque suum formalem effectum exercet. Nam quando ipsa forma aliquo modo participat suam rationem & quasi effectum formalem, non per aliam formam, sed se ipsa id habet, sicut supra in simili dictum est de quantitate. In præfenti vero peculiariter hoc declaratur ex differentia notanda inter Vbi, & alia accidentia, quod in ipso Vbi, nunquam potest mutari præfentia localis, in aliis vero potest, exceptis solis relationibus propinquitatis & distantie, quæ fundantur in ipso Vbi, & ideo imitantur illud. Ratio vero est, quia alia accidentia sunt præfentia per modum distinctum. Vbi vero se ipso, & ideo non potest præfentiam mutare, quia non potest mutare suam entitatem. Sicut etiã supra dicebamus actionem non posse mutare respectum transcendentalem ad agens, quia non alia actione, sed se ipsa fit: & ideo si respectus ad agens mutatur, non mutat actio respectum, sed in subiecto vel effectu mutatur actio, & vna tollitur, & alia loco illius succedit. Ad eundem ergo modum, quando subiectum mutat præfentiam, non mutat ipsum Vbi respectum præfentia, sed vnum Vbi tollitur, & aliud loco illius fit in re alicubi existente. Et hoc modo conuenit Vbi esse immutabile, quam proprietatem attribuit Aristoteles loco in 4. Physicorum: propriissime vero, & radicaliter (vt sic dicam) conuenit ipsi Vbi, nam loco extrinseco non conuenit nisi secundum formalem quandam considerationem superficiei vt existentis in tali Vbi, & quatenus omnes superficies ibi succedentes illam formalitatem participant, de quo alibi latius.

Primo enim ex dictis constat posse in hoc prædicamento assignari vnum supremum genus, quod per essentielles differentias diuidi potest in species subalternas vsque ad ultimas, & vsque ad indiuidua. Hæc autem coordinatio satis accommodare fit si diuisionem illam, quæ de loco, seu potius de esse in loco dari solet, scilicet, vel definitiue, vel circumscriptiue, ad Vbi accommodemus. Quæ diuisio sumpta est ex Damasceno lib. 1. de fide cap. 17. & lib. 2. cap. 3. Quamuis ipso verbo definiendi aut definitiue, non viatur, sed solum verbo circumscribendi: declarat tamen non habere eandem vim in rebus spiritualibus, & in corporalibus, & ad hanc diuersitatem significandam vsunt Theologi illis duabus vocibus circumscriptiue & definitiue. Dicitur ergo res esse alicubi circumscriptiue, quãdo ita ibi est, vt sit rota in toto pars in parte spatii quod occupat: definitiue autem dicitur esse aliquid, quod ita est alicubi, vt intra definitum spatium contineatur, nec simul possit extra illud naturaliter esse. Est autem subintelligenda negatio extensionis, nam alias etiam id, quod est circumscriptiue in loco, erit etiam definitiue, quia non potest naturaliter simul esse in alio Vbi: quo sensu illud esse definitiue potest generice sumi prout distinguitur ab esse vbiique quod est proprium Dei. Vt ergo illa sit ratio specifica, subintelligenda est negatio, videlicet vt res illa dicatur esse definitiue in loco, quæ licet non habeat in loco extensionem partium, intra certos tamen limites ita continetur, vt extra illud Vbi naturaliter esse non possit. Atque ita illa diuisio fere coincidit cum diuisione Vbi in corporeum & spirituale, quæ duo membra esse specie diuersa superius ostensum est.

Prima obiectio contra diuisionem, eiusque
solutio.

Sed obiciere quis potest nam punctum habet etiam suum Vbi, in quo non est extensio partium, punctum vt possit esse totum in toto, & totum in qualibet parte, & tamen punctum non dicitur esse alicubi definitiue sed potius circumscriptiue. Respondetur primo non oportere vt Vbi ipsius puncti in illa diuisione contineatur, quia sicut Aristoteles dixit punctum non esse in loco per se, sed per accidens, & sicut punctum non est quantitas, sed principium quantitatis, ita nos dicere possumus punctum non habere Vbi, sed principium Vbi corporei. Vnde vterius dicitur, eo modo quo illud est Vbi, reduci ad circumscriptiuum, & in descriptione Vbi definitiui subintelligendum etiam erit sub negatione extensionis partium, comprehendendi negationem essendi in loco per modum principii talis extensionis: quod alio modo dici solet esse indiuisibile vt habens positionem in continuo.

Secunda obiectio & responsio.

Dices rursus: intrinsecum Vbi substantia materialis, & accidentium etiam materialium, præter quantitatem est diuisibile, ita vt ratione illius totum sit in toto, & pars in parte, & tamen ex se non est Vbi circumscriptiuum, nam hoc per se primo soli quantitati conuenit, & nõ alteri nisi ratione illius. Ad hoc duobus modis responderi potest, vt ad quatuor sit diuisio. Primo, omne Vbi rei materialis comprehendendi sub Vbi circumscriptiuo, quia licet ex se & per se non necessario habeat extensionem partium in ordine ad locum, sed ratione quantitatis, tamen ex natura sua postulat vt media quantitate habeat illã extensionem. Vnde Vbi circumscriptiuum subdistingui potest, nam vnum est per se tale ex vi sua, seu ex natura

SECTIO VI.

Quomodo distinguendum, & ordinandum
sit prædicamentum Vbi, quæ ve proprietates illis tribuantur.

Ex dictis in præcedentibus sectionibus facile est reliqua omnia, quæ ad intelligentiam huius prædicamenti pertinere possunt, breuiter colligere.

Tom. II. Metaphys.

H h h tura

tura illius subiecti quod proxime afficit. Aliud vero est, quod non habet prædictam extensionem ex vi sua, tamen aptum est illam habere media quantitate. Et iuxta hanc interpretationem, si substantia materialis esset alicubi sine quantitate per diuinam potentiam, & absque nullo miraculo, haberet Vbi materiale & circumscriptum, quia licet secundum illum statum non necessario esset tota substantia in toto, & pars in parte spatio ratione præsentia seu Vbi quod tunc haberet, tamen natura sua semper postularer hunc modum essendi in loco media quantitate.

V. Secundo dicere possumus, omne Vbi, præter illud quod est proprium quantitatatis, pertinere ad modum essendi definitiue in loco, atque ita substantiam materialem dupliciter esse vbi adesse, scilicet & definitiue, & circumscriptiue. Non quatenus vnum horum includitur in alio, sed per modos specie diuersos, quorum vnus per se & ratione sui conuenit tali substantia, alius per accidens seu per aliud, nimirum per denominationem, & coniunctionem ad quantitatem: unde prior est inseparabilior à substantia, quam posterior, ut patet in substantia materiali conseruata sine quantitate. Quæ iuxta hanc interpretationem esset definitiue alicubi, & non circumscriptiue. Et hic modus loquendi videtur magis accommodatus communi vsui: nam res non dicitur esse circumscriptiue, nisi vel à superficie externa circumscribatur, vel saltem circumscribi possit quantum est ex modo essendi alicubi, ut vltima sphaera, substantia autem carens quantitate, non ita esset alicubi: esset ergo præsens potius definitiue quam circumscriptiue. Unde cum dicitur in definitione essendi alicubi circumscriptiue quod sit totum in toto & pars in parte, subintelligendum est per se, & ex intrinseca necessitate talis præsentia, atque ita conuenit soli Vbi quantitatio. Unde vltimus Vbi definitiuum sic conditum à circumscriptiuo, non conuertitur cum Vbi spirituali, sed potius subdividendum est, nam aliud est cui repugnat extensio partium, & hoc est immateriale, aliud vero cui non repugnat, quamuis ex se non necessario illam habeat, sed solum ratione adiunctæ proprietatis. Et vtrumque eorum potest vltius diuidi in Vbi substantia vel accidentis, & ita erit perfecta diuisio.

Tertia obiectio dissoluitur.

VI. Rursus vero obicitur potest, quia in mysterio Eucharistia habet corpus Christi suam præsentiam quæ vere spectat ad hoc prædicamentum, nam est quoddam accidens quatenus est quidam modus additus substantia illius corporis, & non est alterius prædicamenti nisi huius, & tamen non continetur sub prædicta diuisione, quia nec secundum illam habet extensionem partium in ordine ad locum, nec etiam ei repugnat esse alibi, unde nec circumscriptiua est, nec definitiua. Sed hæc obiectio petit Theologicum dubium, quod à nobis late tractatum est in 3. tom. 3. par. disp. 48. sect. 3. scilicet an Christus in Sacramento dicendus sit esse definitiue: vbi diximus non oportere illam præsentiam sub hac diuisione comprehendere. Nihilominus tamen probabiliter credimus illam præsentiam directe & proprie pertinere ad hoc prædicamentum, quia si non pertineret, maxime quia est supernaturalis: hoc autem non obstat, quia etiam qualitates supernaturales directe pertinent ad prædicamentum qualitatis, quia cum finitæ sint, possunt habere vniuocam conuenientiam cum qualitatibus naturalis ordinis, ita ergo proportionaliter censeo de illa præsentia. Quapropter ut diuisum & partitum totum ambitum huius prædicamenti comprehendat, oportet vel prætermittere partitionem præsentia localis in naturalem & supernaturalem, & deinde naturalem diuidere in definitiuam & circumscripti-

uiam. Vel certe, quod non incommode fieri potest, posset definitiua præsentia generaliter appellari omnis illa, quæ est absque extensione partium in spatio, seu quæ res præsens est tota in toto, & tota in qualibet parte absque immensitate: & hæc diuisio vltius posset in eam, quæ est connaturalis subiecto vel supernaturalis, vel certe in eam, quæ natura sua est definita ad vnum limitatum Vbi, & eam, quæ non habet ex se tantum limitationem, quamuis non sit immensitas: talis enim probabiliter existimari potest sacramentalis præsentia corporis Christi, ut latius in citato loco declarauimus.

Quarta obiectio expeditur.

VII. Quarta obicitur potest circa eandem diuisionem, Quam Deus est etiam alicubi, cum sit vbiq; & tamen, neque est circumscriptiue, nec definitiue. Verum hæc obiectio potius declarat partitionem illam optime accommodari ad Vbi prædicamentale, nam Deus non est alicubi per aliquod Vbi pertinet ad hoc prædicamentum quia eius immensa præsentia non est accidens, nec modus substantia eius, sed omnino ipsa essentia eius. Et hoc sensu negat Damascenus lib. 1. c. 6. Deum esse in loco, prout, nimirum, esse in loco dicit aliquid prædicamentale vel finitum, seu continentiam intra ambitum alicuius spatii determinati. Sic etiam Chrysostomus homil. 5. ad Colof. dicit Deum nunquam esse licet, sit vbiq;. Et augustinus lib. 83. quaest. q. 20. Deus non alicubi est, quod enim alicubi est continetur loco, & lib. 8. Genes. ad litter. cap. 26. dicit Deum esse sine tempore ac loco, & lib. de essentia diuin. vocat Deum illoalem, quod veluti declarat in serm. 8. de verbis Domini, ait, Deum non contineri in loco, & similia multa supra adduximus agentes de immensitate Dei.

Sine dicta diuisio generis in species.

VIII. Vltimo obicitur, quod illa diuisio non sit apta ad hoc prædicamentum constituendum: quia non est vnus generis, imo nec vniuoca, nihil enim est frequentius in ore sapientium, quam incorporalia non esse in loco nisi æquiuoce, ut patet ex D. Thoma 3. par. quaest. 52. art. 1. & quaest. 53. artic. 1. ergo Vbi quod est commune incorporalibus, & corporalibus: non potest esse genus. Respondetur iam supra dictum esse in proprietate & rigore sermonis aliud esse adesse alicubi per extrinsecum Vbi, aliud vero esse in loco. Illa ergo locutio dici solet de esse in loco extrinseco: imo Diuus Thomas in priori loco citato expresse declarat intelligi de esse in loco corporeo. Quo sensu sine dubio valde analogice dicitur de Angelo, & de corpore, quia in vno significat contineri à loco per contactum quantitatum, in alio vero significat contingere locum contratu virtuali seu operatione: unde sicut quantitas vel contactus analogice dicitur de quantitate molis & virtutis, ita & esse in loco de illis duobus modis. At vero proprie loquendo de intrinseco Vbi posset quidem illa locutio exponi de æquiuocatione rei seu generis, eo nimirum modo quo dicuntur latere in genere æquiuocationes, aut quo corruptibile & incorruptibile dicuntur genere differre. Loquendo autem metaphysice seu logice, reuera est inter hæc Vbi vniuoca conuenientia, quia vtrum confert formaliter rei quam afficit, ut sit realiter præsens, ac definita in certo spatio. Neque est cur abstrahi non possit commune genus à modo corporeo & incorporeo, & quæ ac abstrahi potest à substantia vel qualitate corporea & incorporea.

IX. Rursus vero hinc inquiri poterat, an omnia Vbi corporum sint eiusdem speciei in hoc prædicamento, vel differant pro diuersitate corporum, aut pro diuersitate situum vniuersi (& idem cum proportionem quaeritur potest de incorporeis.) Sed hæc quaestio ad phy-

Phyſeam pertinet, cum qua coniuncta eſt alia, an motus locales corporum omnes ſint eiſdem ſpeciei, & ideo ab his quaſtionibus nunc abſtinemus. Probabilius tamen videtur omnia hæc Vbi eſſe eiſdem ſpeciei, diſſerreque ſolum, vel per reſpectus ordinis inter ipſa corpora ſeu partes eiſdem corporis, quomodo vnum corpus dicitur eſſe ſurſum, aliud deorſum, vel per reſpectus ad ſubiectum, quomodo dicitur locus ſuperior vel inferior eſſe naturalis vel violentus.

De proprietatibus ipſius Vbi.

X. Vltimo facile etiam eſt ex dictis proprietates ipſius Vbi colligere. Quarum prima ac præcipua eſt quod ſit immobile: quam in ſuperioribus declaratum reliquimus. Et ex ibidem dictis colligere licet, ſicut omne Vbi immutabile eſt ſecundum locum, ita eſt conuerſo omne Vbi eſſe corruptibile, quantum eſt de ſe, quia ita ipſum eſt immutabile, vt ſemper ſit in ſubiecto mutabili: per mutationem autem localem ſubiecti corrumpitur ipſum Vbi. Et radix huius eſt, quia omne ſubiectum Vbi, habet finitum, & limitatum Vbi, & inde prouenit vt mutare illud poſſit & conſequenter vt ipſum Vbi poſſit corrumpi.

XI. *Vbi in ſeſo ne caret.* Abas duas proprietates aſſignant Gilbert. Albert. & alii, negatiuas, & ſere communes exteris prædicamentis extra qualitatē, nimirum non poſſe intendi nec remitti, & non habere contrarium. Et in priori nulla eſt difficultas, quia in illo modo præſentis nulla eſt latitudo quoad intentionem: quoad extensionem vero in vniuerſum ſere dici poſſit, omne Vbi habet elatitudinem, & ſuſcipere magis vel minus, vt ſatis in ſuperioribus declaratum eſt, tam in loco corporum quam ſpirituum. Dico autem ſere, quia excipi poſſet locus indiuiſibilis, vel puncti vel quem angelus habere poſſet per præſentiam ad ſolum punctum, iuxta probabilem opinionem. Sed non oportet exceptionem addere, quia hoc ipſum Vbi indiuiſibile, eſt ſuo modo principium Vbi extenſi per ſpatium, & ita ſub illo continetur.

XII. *Vbi quo ſen ſu alicuius carens contrariis.* Quod autem ſpectat ad alterā proprietatem, recolendum eſt ex ſuperius dictis diſp. 45. contrarietatem, etiam vt diſtinguitur ab oppoſitione priuatiua, aliam eſſe propriiſſimā, quæ verſatur inter formas ſub eodem genere maxime diſtantes, aliam vero eſſe minus propriam, quæ reperitur inter terminos alicuius latitudinis, quatenus ab vno ad alium ſucceſſiue poſſet tranſitus fieri quomodo in augmentatione minor & maior quantitas cenſentur termini contrarii, & in intentione gradus remiſſus & intenſus. Quando ergo carentia contrarietatis dicitur proprietates Vbi, intelligendum eſt de priori & propriiſſima contrarietate, & ita eſt reſoluta, præſertim cum dictum ſit, omnia Vbi, quæ naturaliter poſſunt aſſumere idem ſubiectum, eſſe eiſdem ſpeciei. At vero poſterior contrarietas inter Vbi reperitur, nā motus localis eſt propriiſſimus motus: omnis autem motus ſit inter terminos poſitiuos & contrarios, ſaltem illo modo, vt patet ex Ariſt. lib. 5. Phyſ. c. 2. text. 10. ergo terminus per ſe motus localis habet alium ſibi contrarium: terminus autem primarius ac per ſe motus localis eſt ipſum Vbi, vt ſupra oſtenſum eſt, & idem Ariſt. docet ſupra c. 1. ergo Vbi habet contrarium, ſaltem illo poſteriori modo. Quia contrarietas in hoc ſolum conſiſtit, quod vnum vbi formaliter repugnat alteri & inter ea eſt quædā latitudo ſpatii, in qua extrema Vbi hanc habent oppoſitionem, quod dum ab vno receditur, ad aliud acceditur, & e conuerſo. Qui modus oppoſitionis inueniri poſſet etiam inter ea quæ ſunt eiſdem ſpeciei, vt ex dictis collat. Hic autem inſinuabat ſe quaſtio, an inter plura Vbi, præſertim corporalia tanta ſit repugnantia, vt nec per potentiam Dei abſolutam poſſint ſimul eſſe in eodem ſubiecto, quod eſt quaſtio. II. Metaphyſ.

ere, an omnino repugnet idem corpus eſſe ſimul in duobus locis, ſed hanc quaſtionem ſuſe tractaui in tom. 3. tertiæ partis.

DISPUTATIO LII.

De ſitu.

Situs propinquiſſime adiacet & conuenit cum ipſo Vbi, & ideo præſens diſputatio conuenienter præcedenti ſuccedit, quam breuiſſime expediemus, quia vt ex diſcurſu eius coſtabit, hoc genus nihi rei addit ſuperioribus, ſed quandam prædicamentalem denominationem, quæ breuiſſime explicari poſſet.

SECTIO I.

Quidnam ſit ſitus, & quomodo ab Vbi diſſeratur.

Diſſicile ſane eſt explicare quidnam ſitus ſit, ita vt diuerſum genus entis à reliquis conſtituere poſſit. Vox enim ſitus trib. modis accipi poſſe videtur. Primo vt ſignificat generatim locum illum extrinſecum in quo res ſita eſt, qui non eſt forma vel accidens rei, ſed quali ſuſtentaculum eius, vt ſi dicas portionem terræ, in qua arbor plantata eſt, eſſe ſitum eius, & ſic per ſe notum videtur ſitum non conſtituere prædicamentum. Secundo ſignificare poſſet quandam relationem ordinis, vt eſſe ſurſum vel deorſum, aut in priori, vel poſteriori loco, ſeu in digniori, vel minus digno, quæ relatio quando realis eſt, ad prædicamentum ad aliquid ſpectat. Tercio modo ſignificat poſitionem partium in ordine ad locum: & in hac ſignificatione cenſetur conſtituere hoc prædicamentum, eandem tamen difficultatem habet, quia in hac etiam poſitione nihil interuenire videtur quod ad alia prædicamenta non pertineat, quia in poſitione partium in ordine ad locum aut conſideratur Vbi vniuerſumque partis, & hoc non eſt niſi partiale Vbi totius, vnde ad idem prædicamentum reducitur tanquam quid incompletum: aut conſideratur reſpectus, qui inde conſurgit inter partes ipſas, & ille pertinet ad prædicamentum relationis: vel conſideratur integra diſpoſitio ſubiecti, quæ ex partibus ſic ſituatis conſurgit, & illa diſpoſitio vel nihil eſt, niſi integrum Vbi totius, vel ad ſummū addit figuram quandam ipſiusmet Vbi ad prædicamentum qualitatis pertinentem. Nihil ergo noui apparet quod poſſit eſſe ſitus. Et confirmatur, nam duplex eſt poſitio partium quantitatarum: vna dicitur eſſe in toto ſecundum ſe ſeu in ordine ad ſe, vt patet ex Ariſtotele in Prædicament. de quantitat. quæ in hoc conſiſtit, quod in ipſo toto quædam partes ſunt extremae, & quædam intermediae, & quædā conſideratur vt centrum aliarum, ac denique vna poſt aliam in toto ipſo: alia vero eſt poſitio partium in ordine ad locum, quæ conſiſtit in ſimili coordinatione earum ſecundum Vbi intrinſecum, nam extrinſecus locus non eſt ſimpliciter neceſſarius ad hanc partium poſitionem. Sed prior poſitio partium non addit ſupra quantitatem niſi relationem partium, & ideo ſecundum id quod eſt abſolutum, ad idem prædicamentum quantitatis pertinet: ergo eadem proportionem ſitus præter relationes nihil aliud dicere poſſet, quam ipſum Vbi.

Prima ſententia quod ſitus ſit denominatio extrinſeca, reſcinditur.

I. In hoc prædicamento explicando non habet locum ſola denominatio intrinſeca, in qua aliqui ponunt omnes rationes ſex poſteriorum prædicamentorum: quam ſententiam generaliter tractat, & late defendit Fonſeca 5. Metaphyſ. ca. 15. quaſt. 7. nihil

I. *Varia ſitus acceptiones*

II.

Hhh 2

tamen